

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 09. 2011.

Sarajevo, decembar/prosinac 2011.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 09. 2011. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	2
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	12
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	16
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	19
2.2. Profitabilnost	28
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	32
2.4. Likvidnost	35
2.5. Devizni rizik	41

III ZAKLJUČAK 43

PRILOZI

I UVOD

Negativni efekti finansijske i ekonomske krize, a kasnije i dužničke krize u Evropi koja i dalje traje, imali su i imaju značajne negativne uticaje na bankarski sektor F BiH. Rast i razvoj bankarskog sektora je već duži period zaustavljen, mada su negativni trendovi iz perioda nakon izbijanja krize koji su se ogledali u padu bilansne sume, kreditnog portfolia, profitabilnosti i zaposlenosti zaustavljeni, a trendovi pogoršanja kredita kroz rast nekvalitetnih kredita su prisutni u znatnom manjem obimu nego prethodne godine. Očito je da će oporavak i privrednih aktivnosti, a i samog bankarskog sektora, trajati mnogo duže nego što se ranije predviđalo.

Na dan 30. 09. 2011. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka, od čega su dvije banke pod privremenom upravom (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo). U bankarskom sektoru FBiH sa 30. 09. 2011. godine bilo je ukupno zaposleno 7.400 radnika, što je za 0,2% više nego na kraju 2010. godine. Trend smanjenja broja zaposlenih kao jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor, koji je bio evidentan u 2009. i 2010. godini, je u drugom i trećem kvartalu 2011. godine zaustavljen.

Bilansna suma bankarskog sektora sa 30. 09. 2011. godine iznosila je 15,25 milijardi KM i veća je za 180 miliona KM ili 1,2% u odnosu na kraj 2010. godine. Poslije zabilježenog pada u 2010. godini i u prvom kvartalu 2011. godine, bilansna suma bankarskog sistema je u drugom i trećem kvartalu zabilježila rast, prevashodno zbog rasta bruto bilansa banaka.

U 2011. godine struktura aktive, imala je promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,2% na 67,5% i smanjenje novčanih sredstava sa 29,5% na 27,3%.

Kreditni portfolio na dan 30. 09. 2011. godine iznosio je 10,3 milijarde KM i veći je za 3,2% ili 323 miliona KM u odnosu na kraj 2010. godine. Blagi kreditni rast iz posljednja tri kvartala 2010. godine nastavljen je i u prva dva kvartala 2011. godine (u I kvartalu za 1,4% ili 140 miliona KM i u II za 1,5% ili 151 miliona KM), što je bio ohrabrujući pokazatelj intenziviranja kreditnih aktivnosti banaka. Međutim u trećem kvartalu ponovo dolazi do usporavanja kreditnog rasta i on iznosi 0,3% ili 32 miliona KM.

U aktivi novčana sredstava iznose 4,2 milijarde KM i manja su za 6% ili 282 miliona KM u odnosu na kraj 2010. godine, najvećim dijelom zbog povećanja kreditnih plasmana. Pad novčanih sredstava zabilježen je u prvom kvartalu ove godine, da bi u drugom i trećem kvartalu zabilježila neznatni rast.

Najvažnije pasivne stavke: depoziti, kreditne obaveze i ukupan kapital sa 30. 09. 2011. godine imale su minimalne promjene u odnosu na kraj prethodne godine: rast je ostvaren kod depozita 1% (ili 160 miliona KM) i ukupnog kapitala od 3% (ili 53 miliona KM), dok su kreditne obaveze smanjene za 4% ili 59 miliona KM.

U strukturi izvora finansiranja banaka, depoziti s iznosom od 11,4 milijardu KM i učešćem od 74,7% i dalje su dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,34 milijarde KM (ili 8,8% pasive), koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i u prva tri kvartala 2011. godine i sa 30. 09. 2011. godine iznosila su 5,26 milijarde KM i veći su za 5,8% u odnosu na kraj 2010. godine, što je najviši iznos do sada.

Regulatorni i neto kapital sa 30. 09. 2011. godine iznosili su 2 milijarde KM i manji su za 2% u odnosu na kraj 2010. godine. Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od

najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30. 09. 2011. godine iznosila je 15,3%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Međutim, u odnosu na kraj 2010. godine kada je iznosila 16,2% smanjena je za 0,9 procenih poena.

Na nivou bankarskog sistema u F BiH u tri kvartala 2011. godine ostavaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 41,4 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat od 100 miliona KM ostvarilo je 13 banaka, dok je 6 banaka iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 58,6 miliona KM.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 09. 2011. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 19 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2010. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

Privremenu upravu sa 30. 09. 2011. godine imale su dvije banke (Hercegovačka banka d.d. Mostar i Poštanska banka BH d.d. Sarajevo).

U devet mjeseci 2011. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka. Osnovano je jedanaest novih organizacionih dijelova. Istovremeno, neke banke su i zatvarale organizacione dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju, pa i spajanje svojih organizacionih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 30. 09. 2011. godine banke iz Federacije BiH imaju ukupno 611 organizacionih dijelova. U odnosu na 31. 12. 2010. godine kada su banke imale 600 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja porast od 1,8%.

Sa 30. 09. 2011. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 56 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 21 organizacioni dio u Federaciji. Promijenjen je samo broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske na teritoriji Federacije BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 09. 2011. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 09. 2011. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (94,7%)

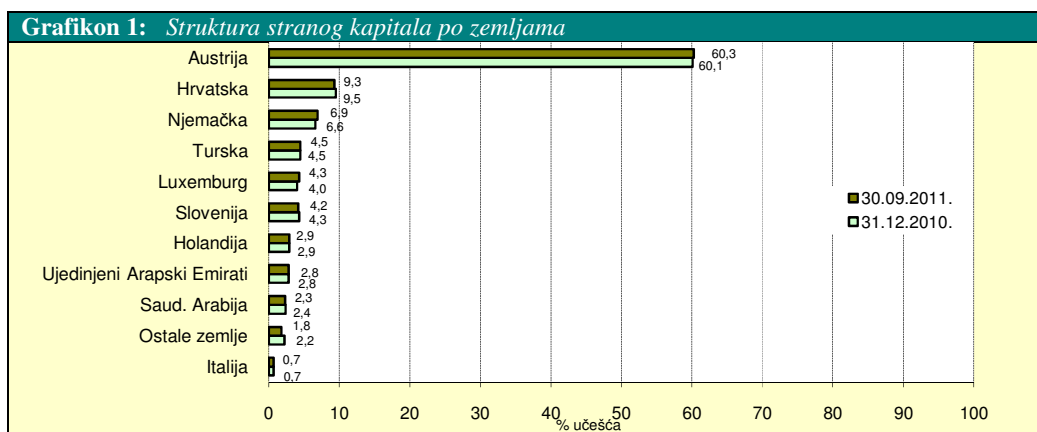
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u F BiH sa 30.09.2011.godine.

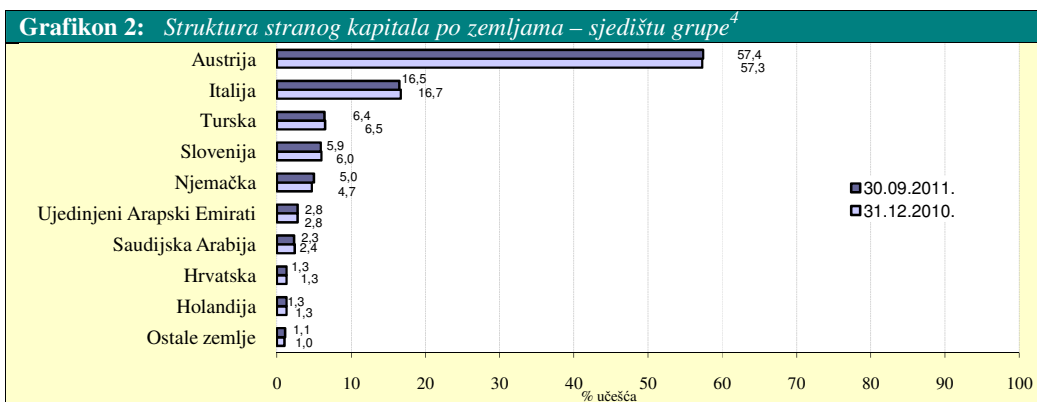
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,3%)

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 09. 2011. godine stanje je skoro isto kao i na kraju 2010. godine: u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 60,3% stranog kapitala, na dioničare iz Hrvatske odnosi se 9,3% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2010. godine: bankarske grupe i banke iz Austrije s najvećim učešćem od 57,4%, slijede italijanske banke s učešćem od 16,5%, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 6,5%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

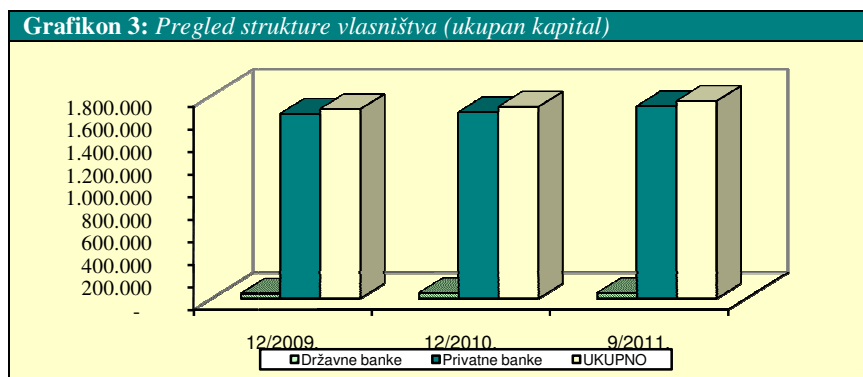
⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2009.		31.12.2010		30.09.2011.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	41.736	2%	46.586	3%	47.054	3%	112	101
Privatne banke	1.635.962	98%	1.650.039	97%	1.702.128	97%	101	103
U K U P N O	1.677.698	100%	1.696.625	100%	1.749.182	100%	101	103

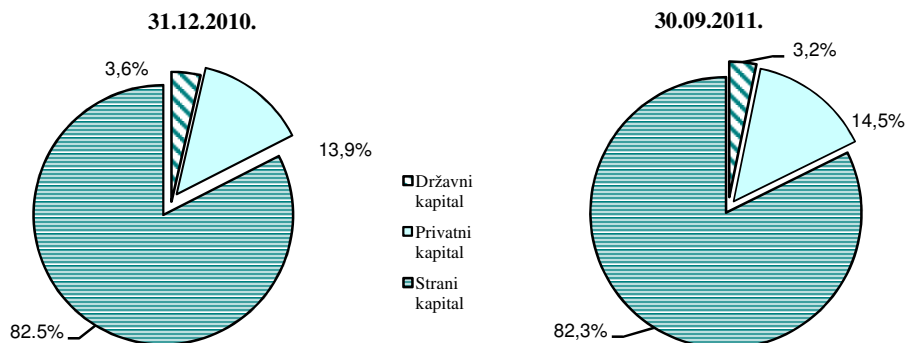
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	41.860	3,6	41.860	3,6	38.072	3,2	100	91
Privatni kapital (rezidenti)	153.365	13,1	163.074	13,9	173.662	14,5	106	106
Strani kapital (nerezidenti)	975.943	83,3	968.363	82,5	981.838	82,3	99	101
U K U P N O	1.171.168	100,0	1.173.297	100,0	1.193.572	100,0	100	102

Grafikon 4: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u devet mjeseci 2011. godine je veći za 20,3 miliona KM ili 1,7%, u odnosu na 31. 12. 2010. godine. Struktura dioničkog kapitala je neznatno promijenjena: državni kapital je smanjen za 3,8 miliona KM, privatni kapital (rezidenti) povećan je za 10,6 miliona KM, a privatni kapital (nerezidenti) je povećan za 13,5 milion KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 09. 2011. godine iznosi 3,2 % i manji je za 0,4 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2010. godine.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 14,5% je za 0,6 procentnih poena veće u odnosu na kraj 2010. godine. Nominalno povećanje od 10,6 miliona KM odnosi se na povećanje po osnovu prometa sa državnim kapitalom u bankama, te neznatno po osnovu prometa sa nerezidentima, ukupno u sedam banaka u neto iznosu od 5,7 miliona KM, dok je iz osnova interne dokapitalizacije (iz rezervi) dionički kapital kod jedne banke povećan za 2,3 miliona KM, a iz emisije običnih dionica kod druge banke kapital rezidenata je povećan za 2,6 miliona KM.

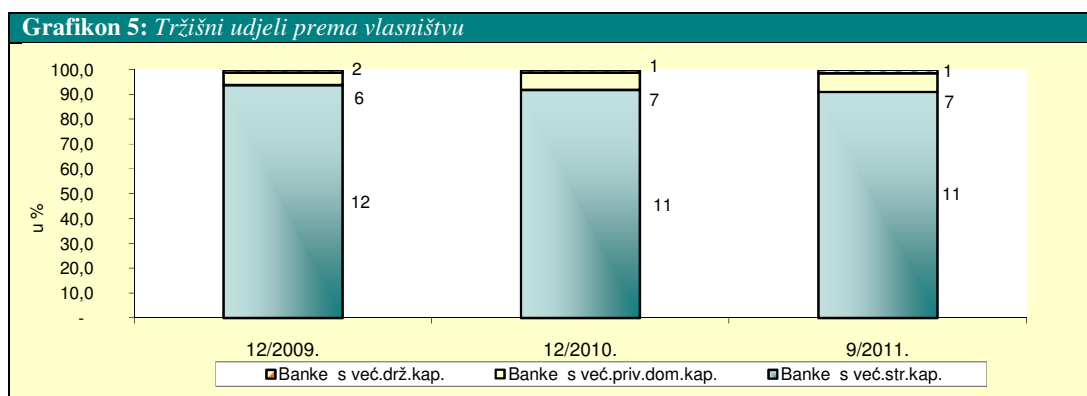
Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 13,5 milion KM ili 0,2 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2010. godine. Ovo povećanje bilo je po osnovu novih emisija dionica u tri banke, te neznatno po osnovu prometa sa rezidentima u devet banaka.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 09. 2011. godine iznosio je visokih 91,1%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,6%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,3%.

- u %-

Tabela 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			30.09.2011.			
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivni	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivni	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivni	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	2	2,5	1,1	1	2,7	1,1	1	2,7	1,3	
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,7	5,0	7	12,2	7,0	7	11,9	7,6	
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	86,8	93,9	11	85,1	91,9	11	85,4	91,1	
U K U P N O	20	100,0	100,0	19	100,0	100,0	19	100,0	100,0	

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 09. 2011. godine bilo je ukupno zaposleno 7.400 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 2%, a u privatnim bankama 98%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	231	3%	180	2%	178	2%	78	98
Privatne banke	7.425	97%	7.208	98%	7.222	98%	97	100
UKUPNO	7.656	100%	7.388	100%	7.400	100%	97	100
Broj banaka	20		19		19		95	100

Trend smanjenja broja zaposlenih kao jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor je u drugom i trećem kvartalu 2011. godine zaustavljen, zabilježen je rast broja zaposlenih: u drugom kvartalu za 14, a u trećem za 35, što je ukupno za devet mjeseci 2011. godine povećanje od 0,2% ili 12 radnika.

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih								
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.104	40,5%	3.234	43,8%	3.366	45,5%	104	104
Viša stručna sprema	774	10,1%	696	9,4%	700	9,5%	90	101
Srednja stručna sprema	3.719	48,6%	3.406	46,1%	3.294	44,5%	92	97
Ostali	59	0,8%	52	0,7%	40	0,5%	88	77
UKUPNO	7.656	100,0%	7.388	100,0%	7.400	100,0%	97	100

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u tri kvartala 2011. godine, a negativni trend smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom ima pozitivan uticaj na promjenu kvalifikacione strukture.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2009.			31.12.2010.			30.09.2011.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	231	161.619	700	180	167.263	929	178	198.683	1.116
Privatne	7.425	15.074.741	2.030	7.208	14.908.434	2.068	7.222	15.056.677	2.085
UKUPNO	7.656	15.236.360	1.990	7.388	15.075.697	2.041	7.400	15.255.360	2.062

Na kraju posmatranog perioda na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo dva miliona KM aktive. Blagi rast pokazatelja kod banaka s većinskim privatnim kapitalom je posljedica rasta aktive u 2011. godini.

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	1	0	0
500 do 1.000	8	7	4
1.000 do 2.000	5	6	9
2.000 do 3.000	5	5	5
Preko 3.000	1	1	1
UKUPNO	20	19	19

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 602 hiljade KM do 3,6 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

⁶ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.09.2011. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 654 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora sa 30. 09. 2011. godine iznosila je 15,26 milijardi KM, što je više za 1% ili 180 miliona KM nego na kraju 2010. godine. Evidentno je da je uticaj finansijske i ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH i dalje jak, razvoj i rast ukupnog sektora je već duži period zaustavljen, a neznatan rast u devet mjeseci 2011. godine ipak se može ocijeniti pozitivnim, s obzirom da su negativni trendovi iz perioda nakon izbivanja krize pa do prve polovine 2010. godine značajno ublaženi.

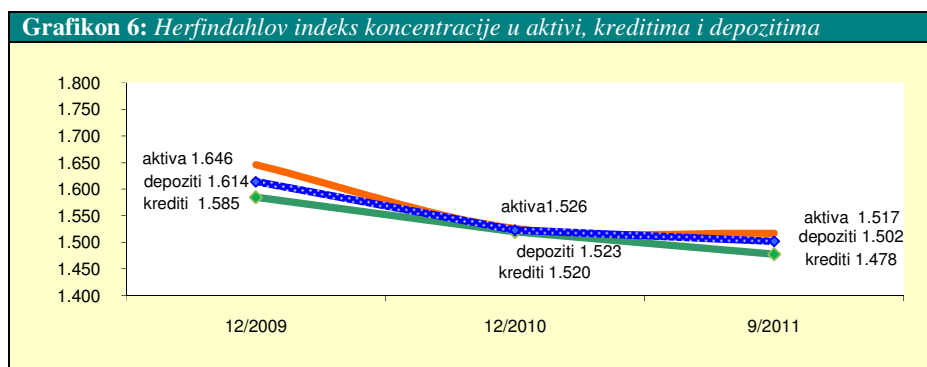
Tabela 8: Bilans stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		3/2	4/3
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %		
1	2	3	4	5	6	7	8	
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.782.301	27,9	4.443.614	29,5	4.161.321	27,3	93	94
Vrijednosni papiri ⁷	119.157	0,1	375.252	2,4	461.074	3,0	315	123
Plasmani drugim bankama	111.019	0,6	145.007	1,0	278.418	1,8	131	192
Kredit	9.796.800	69,2	9.981.911	66,2	10.304.969	67,5	102	103
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	458.803	2,5	635.792	4,2	716.029	4,7	139	113
Kredit - neto (kredit minus RKG)	9.337.997	66,7	9.346.119	62,0	9.588.940	62,8	100	103
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	528.910	3,1	552.764	3,7	543.997	3,6	105	98
Ostala aktiva	356.976	1,6	212.941	1,4	221.610	1,5	60	104
UKUPNA AKTIVA	15.236.360	100,0	15.075.697	100,0	15.255.360	100,0	99	101
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	11.045.868	69,4	11.232.830	74,5	11.392.516	74,7	102	101
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	0,0	7.000	0,0	2.000	0,0	227	29
Obaveze po uzetim kreditima	1.771.978	14,4	1.403.451	9,3	1.344.522	8,8	79	96
Ostale obaveze	737.727	5,3	735.791	4,9	767.140	5,0	100	104
K A P I T A L								
Kapital	1.677.698	10,9	1.696.625	11,3	1.749.182	11,5	101	103
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.236.360	100,0	15.075.697	100,0	15.255.360	100,0	99	101

Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	5/3	7/5			
1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Državne	2	161.619	1%	1	167.263	1%	1	198.683	1%	103	119
Privatne	18	15.074.741	99%	18	14.908.434	99%	18	15.056.677	99%	99	101
UKUPNO	20	15.236.360	100%	19	15.075.697	100%	19	15.255.360	100%	99	101

Analički podaci o kretanju aktive banaka pokazuju da je kod 12 banaka ostvaren rast, dok je kod ostalih sedam banaka (uključujući i dvije banke pod privremenom upravom) nivo aktive smanjen, a stope pada su se kretale u rasponu 1% do 5%.

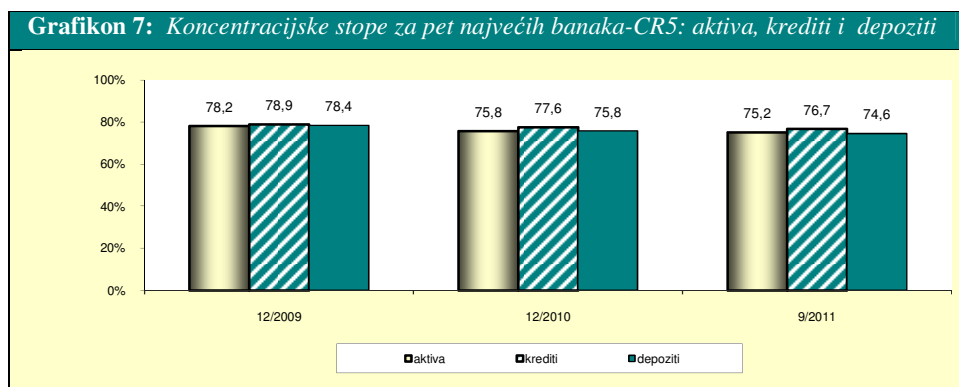
Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospeljeća.

Na kraju devetog mjeseca 2011. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) imao je neznatne promjene vrijednosti: za aktivu je iznosio 1.517, kredite 1.478 i depozite 1.502 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹. U odnosu na kraj 2010. godine sva tri pokazatelja su smanjena: za aktivu devet, depozite 21 i kredite 42 jedinice.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za je smanjen za sve tri kategorije: tržišno učešće sa 75,5% na 75,2%, kod kredita sa 77,6% na 76,7% i kod depozita sa 75,8% na 74,6%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 75% tržišta, kredita i depozita.

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

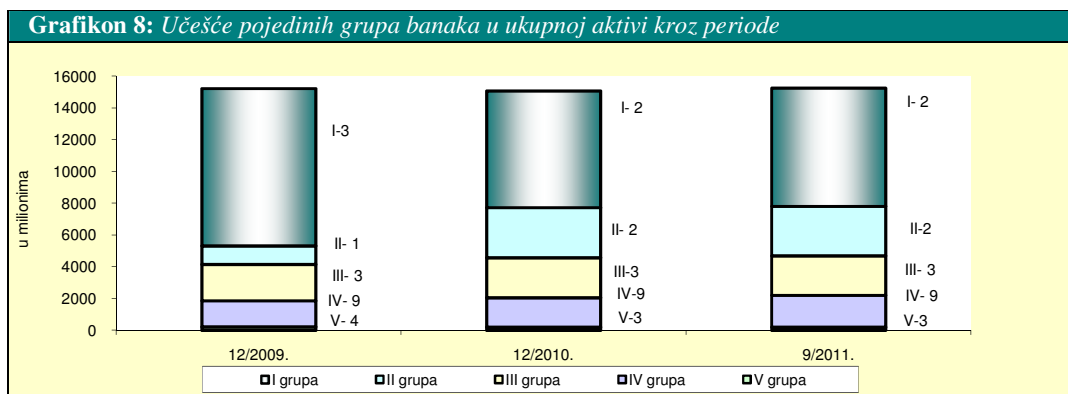
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Jedine neznatne promjene u odnosu na kraj 2010. godine odnose se na učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive kod nekoliko banaka.

Dvije banke iz I grupe (s aktivom preko tri milijarde KM) i dalje imaju visoko tržišno učešće od skoro 50%, a ako se uključe i dvije banke iz II grupe (s aktivom između jedne i dvije milijarde), učešće četiri najveće banke je 69,2%. Preostalih 15 banaka „drže“ cca 30% tržišta, od toga tri banke iz III grupe (aktiva između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) imaju učešće od 16,3%, dok je najveća promjena zabilježena u najbrojnijoj IV grupi od devet banaka (s aktivom između 100 i 500 miliona KM banaka), čije je učešće povećano sa 12,3% na 13,2%. Posljednja V grupa (tri banke koje imaju aktivu manju od 100 miliona KM), i dalje ima neznatno učešće od 1,3%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode									
IZNOS AKTIVE	31.12.2009.			31.12.2010.			30.09.2011.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	9.912	65,1	3	7.348	48,8	2	7.443	48,8	2
II- 1000 do 2000	1.165	7,6	1	3.146	20,9	2	3.122	20,4	2
III- 500 do 1000	2.293	15,1	3	2.521	16,7	3	2.483	16,3	3
IV- 100 do 500	1.648	10,8	9	1.862	12,3	9	2.008	13,2	9
V- Ispod 100	218	1,4	4	199	1,3	3	199	1,3	3
UKUPNO	15.236	100,0	20	15.076	100,0	19	15.255	100,0	19

U tri kvartala 2011. godine bilansna suma je ostvarila rast od 1% ili 180 miliona KM. Najvažnije pasivne stavke: depoziti, kreditne obaveze i ukupan kapital imale su minimalne promjene, odnosno rast je ostvaren kod depozita (1% ili 160 miliona KM) i ukupnog kapitala (3% ili 53 miliona KM), dok su kreditne obaveze smanjene za 4% ili 59 miliona KM.

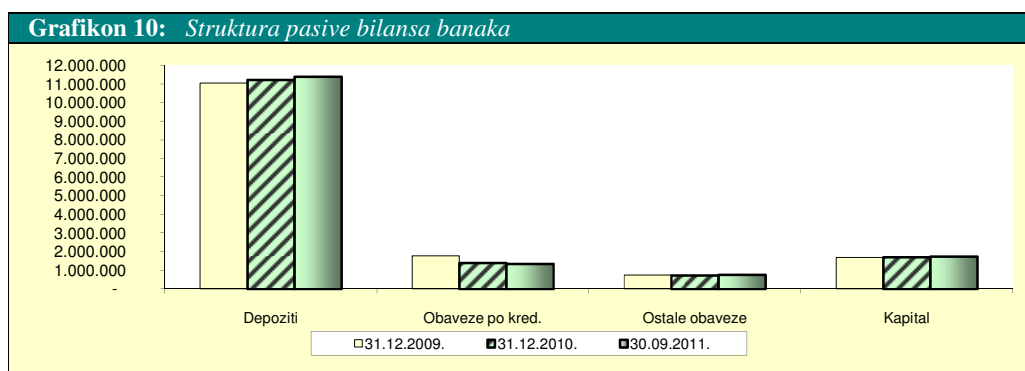
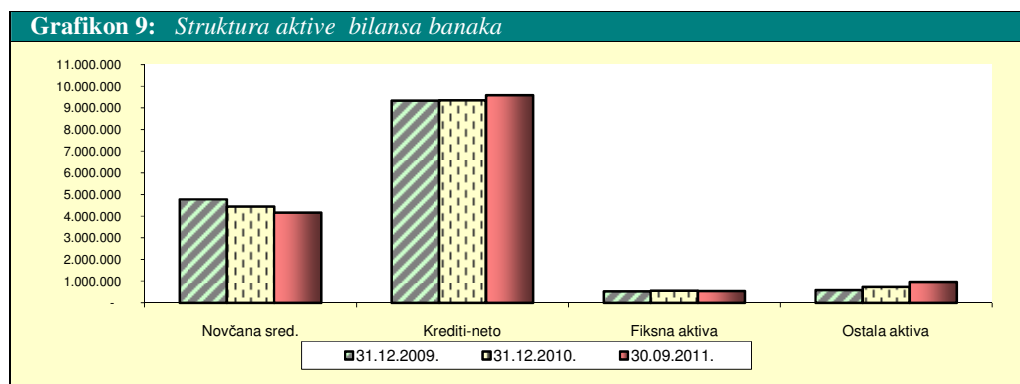
U aktivi novčana sredstava u iznosu od 4,2 milijarde KM manja su za 6% ili 282 miliona KM u odnosu na kraj 2010. godine, najvećim dijelom zbog povećanja kreditnih plasmana za 3% ili 323 miliona KM.

Blagi kreditni rast iz posljednja tri kvartala 2010. godine i dva kvartala 2011. godine nastavljen je i u trećem, što je ohrabrujuće i pokazatelj je intenziviranja kreditnih aktivnosti banaka. Nakon

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

rasta od 3% ili 323 miliona KM, krediti su sa 30. 09. 2011. godine dostigli iznos od 10,3 milijarde KM.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 11,4 milijarde KM i učešćem od 74,7% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 4%, kreditne obaveze u iznosu od 1,34 milijarde KM smanjile su učešće sa 9,3% na 8,8%, dok je učešće kapitala, koji je sa 30. 09. 2011. godine iznosio 1,75 milijardi KM, povećano sa 11,3% na 11,5%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,2% na 67,5% i smanjenje novčanih sredstava sa 29,5% na 27,3%.

- u 000 KM-

Tabela 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	355.419	7,4	370.414	8,3	347.082	8,3	104	94
RR kod CB BiH	2.455.505	51,4	2.592.920	58,4	2.335.361	56,1	106	90
Računi kod depoz.inst.u BiH	441	0,0	670	0,0	11.699	0,3	152	1746
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.970.473	41,2	1.479.322	33,3	1.466.789	35,3	75	99
Novč. sred. u procesu naplate	463	0,0	288	0,0	390	0,0	62	135
UKUPNO	4.782.301	100,0	4.443.614	100,0	4.161.321	100,0	93	94

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u devet mjeseci 2011. godine smanjena su za 10% ili 258 miliona KM i sa 30. 09. 2011. godine iznosila su 2,34 milijarde KM ili 56,1% ukupnih novčanih sredstava, što je smanjenje učešća od 2,3 procentna poena u odnosu na kraj

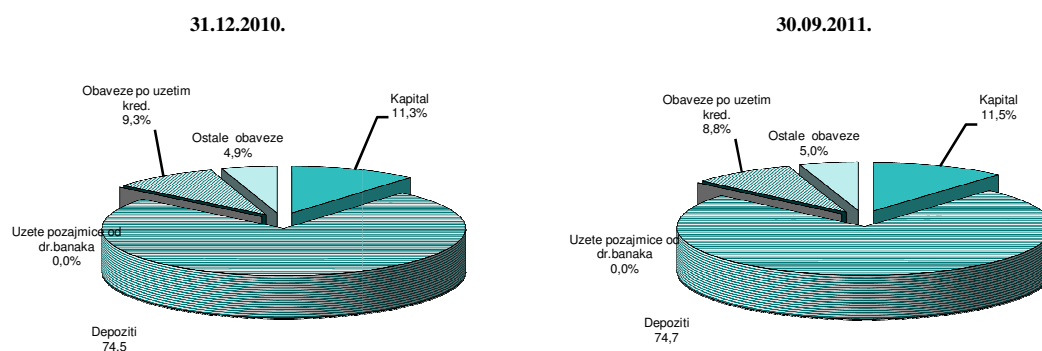
2010. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su smanjena za 1% ili 13 miliona KM i iznosila su 1,47 milijardi KM ili 35,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2010. godine 33,3%). Banke su sa 30. 09. 2011. godine u trezoru i blagajnama imale gotovog novca u iznosu od 347 miliona KM, što je 8,3% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu smanjeno je sa 63,7% na 62,3%, a za istu promjenu je povećano učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 09. 2011. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka

U tri kvartala 2011. godine došlo je do neznatnih promjena u učešću dva najznačajnija izvora finansiranja banaka: depozita i kreditnih obaveza, odnosno povećanja učešća depozita sa 74,5% na 74,7% i smanjenja učešća kreditnih obaveza sa 9,3% na 8,8%.

Depoziti s učešćem od 74,7% i iznosom od 11,39 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,34 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje dvije godine, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su značajno smanjeni. U posmatranom periodu 2011. godine pad je iznosio 4% ili 59 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 142 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 9,8%.

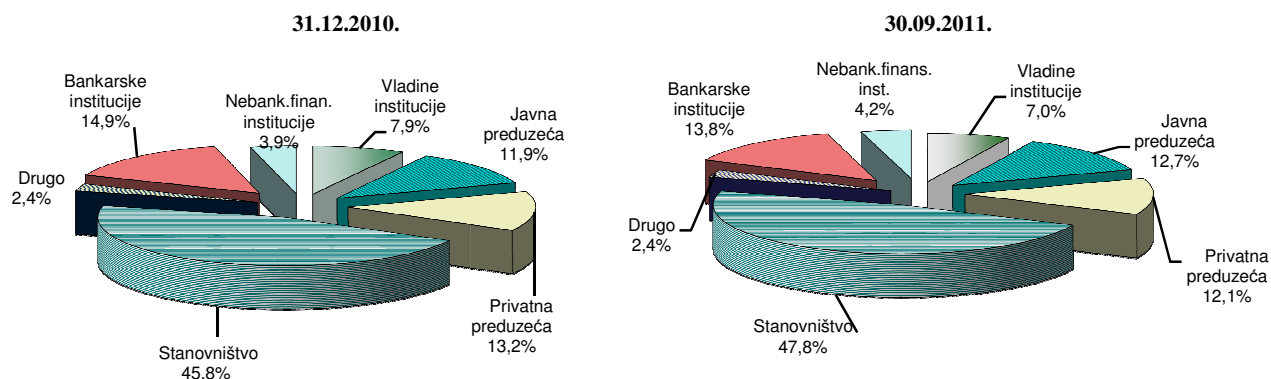
Kapital je sa 30. 09. 2011. godine iznosio 1,75 milijardi KM, što je za 3% ili 53 miliona KM više nego na kraju 2010. godine, a rast je ostvaren po osnovu tekućeg finansijskog rezultata-dobiti i izvršene dokapitalizacije kod tri banke.

Banke su sa 30. 09. 2011. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 40), na koje se odnosi 71% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), EBRD, European fund for Southeast Europe (EFSE), UniCredit Bank Austria AG, ComercBank AG Frankfurt i Council of Europe Development Bank.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30. 09. 2011. godine samo 6,3% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	839.926	7,6	891.638	7,9	800.312	7,0	106	90
Javna preduzeća	1.400.839	12,7	1.332.748	11,9	1.443.800	12,7	95	108
Privatna preduzeća i druš.	1.403.465	12,7	1.487.509	13,2	1.381.692	12,1	106	93
Bankarske institucije	2.120.143	19,2	1.674.576	14,9	1.574.508	13,8	79	94
Nebankarske finans.instit.	509.769	4,6	432.045	3,9	483.661	4,2	85	112
Građani	4.506.881	40,8	5.144.607	45,8	5.433.301	47,8	114	106
Ostalo	264.845	2,4	269.707	2,4	275.242	2,4	102	102
UKUPNO	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.392.516	100,0	102	101

Grafikon 12: *Sektorska struktura depozita*

U posmatranom periodu 2011. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, rezultat smanjenja sredstava privatnih preduzeća, vladinih i bankarskih institucija, a s druge, rasta depozita javnih preduzeća i stanovništva.

Depoziti sektora stanovništva nastavili su sa rastom i u 2011. godini, stopa je iznosila 6% ili 289 miliona KM, s napomenom da je u III kvartalu porast iznosio 157 miliona KM. Depoziti ovog sektora s iznosom od 5,43 milijarde KM i učešćem od 47,8% u ukupnim depozitima i dalje su najveći izvor finansiranja banaka u F BiH.

Depoziti bankarskih institucija, koji su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka, u posmatranom periodu smanjeni su za 6% ili 100 miliona KM i sa 30. 09. 2011. godine iznosili su 1,57 milijardi KM, što je 13,8% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 230 miliona KM veća od kreditnih obaveza (na kraju 2010. godine razlika je iznosila 271 milion KM), koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, te stoga banke moraju osigurati kvalitetnije izvore u pogledu ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana banaka iz posljednjih nekoliko mjeseci.

¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Treba istaći da se 96% ili 1,51 milijarda KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (81%), od čega se na samo jednu banku odnosi 40% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, te nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, od posebnog značaja je podrška i spremnost „majke“ da i dalje osigura finansiranje „kćerki“ u obimu koji je potreban za nivo planiranog obima poslovanja, posebno rasta kreditnih plasmana, kao i održavanje zadovoljavajuće likvidnosne pozicije banke. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka) i sa 30. 09. 2011. godine iznosi 2,12 milijardi KM ili 13,9% ukupne pasive bankarskog sektora (u ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 13,3%, a u ukupnim kreditnim obavezama 33,1% su kreditne obaveze prema grupaciji). U odnosu na kraj 2010. godine ova sredstva su manja za 7% ili 160 miliona KM (depoziti smanjeni za 6,3% ili 102 miliona KM, kreditne obaveze za 8% ili 40 miliona KM i subordinirani krediti za 10% ili 18 miliona KM).

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih finansijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“, kojom su banke-majke prihvatile obavezu da zadrže izloženost u Bosni i Hercegovini na nivou 31. 12. 2008. godine u toku trajanja programa MMF-a (2009.-2012.), uzimajući u obzir raspoloživost adekvatnih kreditnih mogućnosti u BiH i u okviru definiranih valjanih praksi za upravljanje kreditnim rizikom, kapitalom i likvidnošću. S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću gotovo svih banaka u F BiH čije su banke-majke potpisnice „Bečke inicijative“, trend smanjenja izloženosti iz prethodne godine nastavljen je i u 2011. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, po osnovu povlačenja sredstava nakon isteka oročenja. Treba istaći da je dalja finansijska podrška grupe od ključnog značaja, primarno „majke“, naročito u bankama čiji su osnovni izvori finansiranja bili depoziti i kreditna sredstva „majke“, odnosno iz grupacije.

Depoziti ostalih sektora su imali umjerene promjene: depoziti javnih preduzeća, nakon rasta u od 8% ili 111 miliona KM, sa 30. 09. 2011. godine iznosili su 1,44 milijarde KM, dok je učešće povećano sa 11,9% na 12,7%. Depoziti privatnih preduzeća nakon značajnog smanjenja u prva dva kvartala 2011. godine od 11% ili visokih 169 miliona KM, u trećem kvartalu bilježe porast od 5% ili 63 miliona KM, tako da su depoziti ovog sektora za devet mjeseci smanjeni za 7% ili 106 miliona KM i 30. 09. 2011. godine s iznosom od 1,38 milijardi KM imali su učešće od 12,1%, što je manje za 1,1 procentni poen. Depoziti vladinih institucija, nakon pada od 10% ili 91 milion KM, na kraju trećeg kvartala 2011. godine iznosili su 800 miliona KM, što je 7,0% ukupnih depozita. Relativno značajne promjene u depozitima vladinih institucija (pad) i javnih preduzeća (rast) rezultat je izdvajanja i prenosa sredstava od cca 90 miliona KM sa računa Federalnog ministarstva financija/finansija na račun jednog javnog preduzeća.

Valutna struktura depozita na kraju posmatranog perioda ostala je nepromijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,4 milijarde KM imali su učešće od 56%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su pet milijardi KM, što je učešće od 44%.

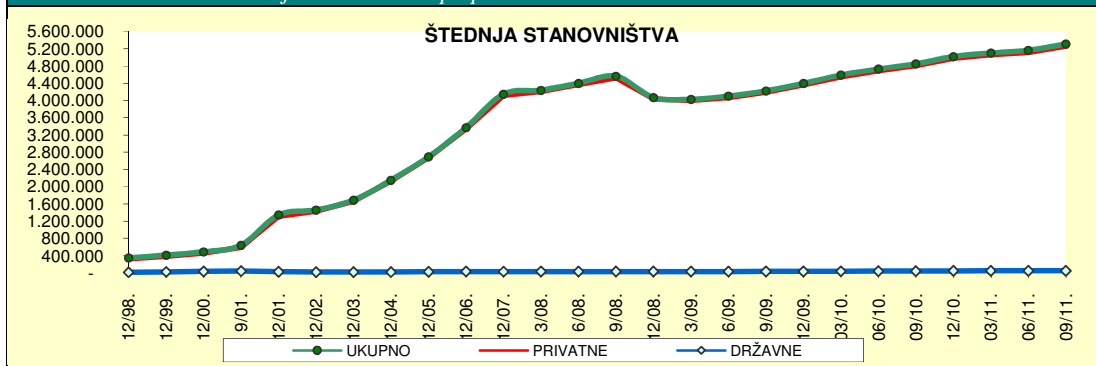
Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i u tri kvartala 2011. godine sa stopom od 5,8% ili 287 miliona KM (samo u trećem kvartalu porast je iznosio 144 miliona KM, što je 50% ukupnog rasta za devet mjeseci 2011. godine) i sa 30. 09. 2011. godine iznosili su 5,26 milijardi KM, što je najviši

iznos do sada i za 731 milion KM ili 16% je veći od nivoa štednje sa 30. 09. 2008. godine, koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos.

Tabela 13: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	35.275	47.148	51.147	134	108
Privatne	4.325.928	4.926.361	5.209.168	114	106
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.260.315	114	106

Grafikon 13: Nova štednja stanovništva po periodima

U tri najveće banke nalazi se 71% štednje, dok šest banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 2,5% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 31% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 69% u stranoj valuti.

Tabela 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.054.197	2.581.767	2.570.753	126	100
Dugoročni štedni depoziti	2.307.006	2.391.742	2.689.562	104	112
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.260.315	114	106

Ročna struktura štednih depozita blago je poboljšana, učešće dugoročnih štednih depozita, nakon rasta od 12% ili 298 miliona KM, povećano je sa 48,1% na 51,1%, dok je kratkoročnih smanjeno sa 51,9% na 48,9%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 09. 2011. godine ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH), a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 96,5% ukupnih depozita i 98,4% ukupne štednje.

Od preostale četiri banke, tri ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH: jedna zbog postojećeg kompozitnog ranga, a dvije jer se nalaze pod privremenom upravom. Jedna banka, koja je nakon dobijanja novog kompozitnog ranga ispunila ovaj kriterij, pokrenula je proceduru za prijem u program osiguranja depozita.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u FBiH na dan 30. 09. 2011. godine iznosio je dvije milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 15: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	INDEKS		
				3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
DRŽAVNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	44.906	45.431	46.457	101	102	
2.Odbitne stavke	3.796	97	77	3	79	
a) Osnovni kapital (1-2)	41.110	45.334	46.380	110	102	
b) Dopunski kapital	1.294	1.046	1.144	81	109	
c) Kapital (a + b)	42.404	46.380	47.524	109	102	
PRIVATNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.708.796	1.839.728	1.908.210	108	104	
2.Odbitne stavke	195.208	313.224	368.315	160	118	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.513.588	1.526.504	1.539.895	101	101	
b) Dopunski kapital	506.458	488.940	430.544	97	88	
c) Kapital (a + b)	2.020.046	2.015.444	1.970.439	100	98	
UKUPNO						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.753.702	1.885.159	1.954.667	108	104	
2.Odbitne stavke	199.004	313.321	368.392	157	118	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.554.698	1.571.838	1.586.275	101	101	
b) Dopunski kapital	507.752	489.986	431.688	97	88	
c) Kapital (a + b)	2.062.450	2.061.824	2.017.963	100	98	

U tri kvartala 2011. godine kapital¹⁴ je smanjen za 2% ili 44 miliona KM u odnosu na 2010. godinu, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 1% ili 14 miliona KM, a dopunski smanjen za 12% ili 58 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2010. godinu u iznosu od 49 miliona KM u zadržanu dobit i rezerve. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka, ostvarena dobit za 2010. godinu u iznosu od 49 miliona KM (14 banaka) raspoređena je 90% u osnovni kapital (jedna banka je dobit usmjerila za djelimično pokriće ranijih gubitaka). Tri banke su dio dobiti u ukupnom iznosu od 4,8 miliona KM izdvojile za isplatu dividende, a jedna banka je donijela odluku da iz zadržane dobiti isplati dividendu od 1,3 miliona KM. Pet banaka u 2010. godini ostvarilo je gubitak u iznosu od 157,9 miliona KM.

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁴ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Nakon prvog kvartala, kada nije bilo dokapitalizacije iz eksternih izvora, tri banke su se u drugom i trećem kvartalu 2011. godine dokapitalizirale u iznosu od 17,6 miliona KM (10 miliona KM, četiri miliona KM i 3,6 miliona KM). Jedna banka je internom dokapitalizacijom (iz rezervi) povećala dionički kapital za 2,6 miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 55 miliona KM i to najviše iz osnova povećanja tekućeg gubitka (iznosi 59 miliona KM), uz istovremeno smanjenje nematerijalne imovine za 3,5 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 58 miliona KM s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2010. godine u iznosu od 52 miliona KM, koja je bila uključena u dopunski kapital na kraju 2010. godine, prenesena je u osnovni kapital, subordinisani dugovi (redovne otplate dospjelih obaveza) i stavke trajnog karaktera su smanjene za 16,9 miliona KM, dok su stavke opštih rezervi za kreditne gubitke povećane za 10,5 miliona KM. Tokom godine u obračun kapitala ne ulazi tekuća nerevidirana dobit, što je takođe uticalo na smanjenje dopunskog kapitala.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 76% na 79%, a dopunskog smanjeno sa 24% na 21%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, smanjen za 2% ili 46 miliona KM i sa 30. 09. 2011. godine iznosi dvije milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive sa 30. 09. 2011. godine iznosila je 12,6%, što je za 0,5 procentnih poena manje nego na kraju 2010. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 09. 2011. godine iznosio 15,3% što je za 0,9 procentnih poena manje nego na kraju 2010. godine, a razlog je smanjenje neto kapitala za 2% ili 46 miliona KM i povećanje ukupnih ponderisanih rizika za 3% ili 407 miliona KM. Rizik ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata povećan je za 383 miliona KM (sa 11,71 milijardi KM na 12,09 milijardi KM), najviše zbog blagog povećanja kreditnih aktivnosti, vanbilansnih stavki i plasmana drugim bankama, što su stavke koje se ponderišu s većim ponderom rizika (od 20%-100%), uz istovremeno smanjenje novčanih sredstava koje banke drže kod CBBiH i novčanih sredstava, a čiji je ponder nula. S druge strane, ponderisani operativni rizik (POR) je povećan za 23 miliona KM (iznosi 966 miliona KM), što je sve zajedno rezultiralo navedenim porastom ukupnih ponderisanih rizika. Pored navedenog, značajan uticaj ima i neuključivanje tekuće dobiti u obračun kapitala tokom godine. Ako bi se u obračun uključila tekuća nerevidirana dobit stopa adekvatnosti kapitala iznosila bi 15,6%.

Na kraju trećeg kvartala 2011. godine učešće ponderisane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 93%, a operativnom riziku 7%.

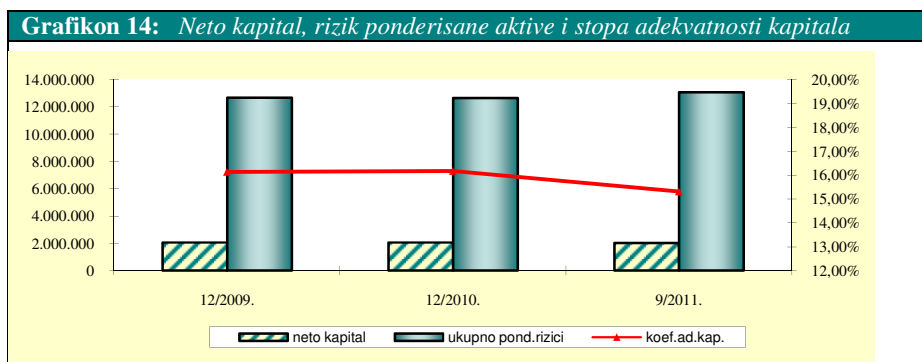
FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija, što je dovelo do pada profitabilnosti kod većine banaka i poslovanja s gubitkom ili znatno manjom dobiti nego u periodu prije krize, ovaj

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

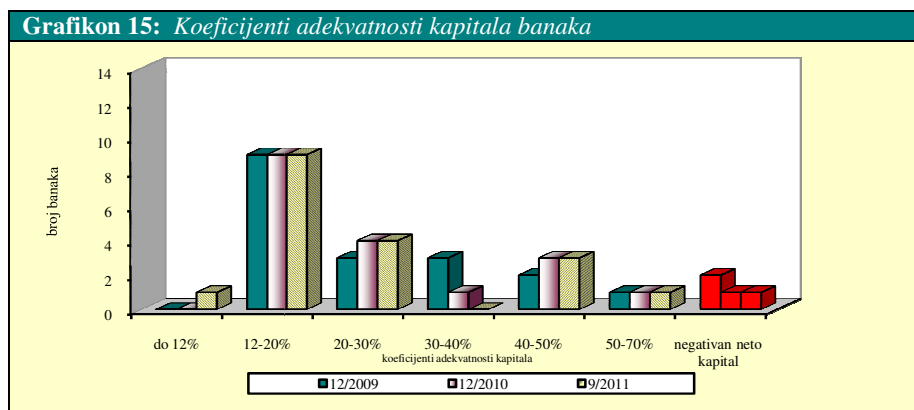
zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom. Jedna od mjera koje je Agencija poduzela u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit za 2010. godinu ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove, što su skoro sve banke ispoštovale.

- 000 KM-

OPIS	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	2.046.414	2.045.886	1.999.425	100	98
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.790.234	11.713.116	12.096.510	99	103
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	882.928	942.707	965.932	107	102
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	12.673.162	12.655.823	13.062.442	100	103
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	16,1%	16,2%	15,3%	101	94

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 09. 2011. godine iznosi 15,3%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 19 banaka u F BiH sa 30. 09. 2011. godine, 17 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, jedna banka ima stopu adekvatnosti ispod zakonski propisanog minimuma (10,3%), dok druga banka pod privremenom upravom ima takođe koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti

kapitala. Prema analitičkim podacima na kraju posmatranog perioda 2011. godine 11 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine, u rasponu od 0,5 do 8,6 procentnih poena, dok je kod sedam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 17 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- devet banaka ima stopu između 12,5% i 19,4%,
- sedam banaka ima stopu između 20,8% i 41,8%,
- jedna banka ima stopu 59,0%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Nakon izbijanja krize, zbog pogoršanja kreditnog portfolija i rasta troškova rezervi za kreditne gubitke, što je značajno uticalo na pad profitabilnosti svih banaka u sistemu, kapital banaka je pod pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁶ banaka u F BiH sa 30. 09. 2011. godine iznosila je 18,5 milijardi KM, a bruto aktiva¹⁷ 16 milijardi KM, što je za 2% više nego na kraju 2010. godine.

-u 000 KM-

Tabela 17: Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici								
OPIS	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2009.	Strukt. %	31.12.2010.	Strukt. %	30.09.2011.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	9.442.600	60,1	9.414.729	59,8	9.664.175	60,4	100	103
Kamate	61.797	0,4	51.348	0,3	51.096	0,3	83	100
Dospjela potraživanja	352.580	2,2	566.629	3,7	640.423	4,0	161	113
Potraživanja po plać. garancijama	1.620	0,0	553	0,0	371	0,0	34	67
Ostali plasmani	276.693	1,8	410.797	2,6	453.938	2,9	148	110
Ostala aktiva	5.581.877	35,5	5.292.854	33,6	5.188.271	32,4	95	98
UKUPNA AKTIVA	15.717.167	100,0	15.736.910	100,0	15.998.274	100,0	100	102
VANBILANS	2.271.512		2.352.092		2.507.612		104	107
AKTIVA S VANBILANSOM	17.988.679		18.089.002		18.505.886		101	102
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	12.583.315		13.053.738		13.613.172		104	104
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	534.721		717.713		805.264		134	112
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	534.749		717.768		804.941		134	112

¹⁶ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

¹⁷ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM ili 26% ukupne aktive s vanbilansom i manje su za 3% u odnosu na kraj 2010. godine. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 13,6 milijardi KM i veća je za 4% ili 559 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,5 milijardi KM.

Nakon negativnih trendova u prethodnim periodima u segmentu kreditiranja kao ključnoj djelatnosti banaka zbog uticaja globalne finansijske i ekonomske krize, u prvih devet mjeseci 2011. godine nastavljen je pozitivan trend iz druge polovine 2010. godine, odnosno blagi rast kredita od 3% ili 323 miliona KM. Krediti su sa 30. 09. 2011. godine iznosili 10,3 milijarde KM, s učešćem u aktivi od 67,5%, što je za 1,3 procentna poena više u odnosu na kraj 2010. godine.

Za devet mjeseci 2011. godine plasirano je ukupno 4 milijarde KM novih kredita, što je 16% ili 546 miliona KM više u odnosu na isti period 2010. godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 69%, a na stanovništvo 29,3%. Ročna struktura novoodobrenih kredita je kao i na kraju 2010. godine, odnosno kratkoročni i dugoročni imaju isto učešće 50%.

Najvažniji ograničavajući faktor rasta kredita u posljednje dvije godine bio je negativni uticaj krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Iako je evidentan blagi rast kredita, što pozitivno utiče na pokazatelje kvaliteta aktive, ipak je i dalje prisutan trend pogoršanja kredita kroz rast nekvalitetnih kredita, ali u znatno manjem obimu nego prethodne godine. Nivo loših plasmana je i dalje relativno visok i time posljedično kreditni gubici, što će se negativno reflektirati na finansijski rezultat banaka za 2011. god. Banke su u 2010. godini značajno povećale rezervisiranja za kreditne gubitke, zbog rasta nekvalitetnih kredita, a dio je iskorišten za otpis nenaplativih potraživanja i prenos u vanbilansnu evidenciju. Formirane rezerve za kreditne gubitke biće dobar amortizer za potencijalne kreditne gubitke u narednom periodu.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna finansijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,3 milijarde KM imaju učešće od 60,8% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, kretanja za devet mjeseci 2011. godine mogu se ocijeniti pozitivnim zbog porasta plasmana privatnim preduzećima, kao i blagog porasta plasmana stanovništvu nakon što su u 2010. godini i u I kvartalu 2011. godine bilježili pad od 1%. U odnosu na kraj 2010. godine krediti dati privatnim preduzećima su veći za 5% ili 228 miliona KM, iznose pet milijardi KM ili 48,9% ukupnih kredita (na kraju 2010. godine 48,2%). Krediti dati stanovništvu povećani su za 2% ili 89 miliona KM, iznose 4,8 milijardi KM, što je učešće od 46,8% (na kraju 2010. godine 47,4%). Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 09. 2011. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, povećano je učešće kredita odobrenih za finansiranje potrošnih dobara¹⁸, sa 72% na 74%, dok je učešće stambenih kredita smanjeno sa 25% na 23%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 65%, a privatnim preduzećima 56% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2010. godine stanovništvo 65,4%, privatna preduzeća 59%).

¹⁸ Uključeno kartično poslovanje.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	74.609	0,8	126.328	1,3	125.347	1,2	169	99
Javna preduzeća	184.005	1,9	238.105	2,4	254.309	2,5	129	107
Privatna preduzeća i društ.	4.696.276	47,9	4.815.426	48,2	5.043.297	48,9	103	105
Bankarske institucije	6.755	0,1	10.975	0,1	11.624	0,1	162	106
Nebankarske finansijske instit.	51.255	0,5	37.235	0,4	34.571	0,4	73	93
Gradani	4.765.656	48,6	4.733.198	47,4	4.822.700	46,8	99	102
Ostalo	18.244	0,2	20.644	0,2	13.121	0,1	113	66
UKUPNO	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	10.304.969	100,0	102	103

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 70% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6.823 miliona KM ili 95%, CHF: 387 miliona KM ili 5%), krediti u domaćoj valuti 29% ili 3 milijarde KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 98 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (EUR: 74 miliona KM ili 75%, CHF: 16 miliona KM ili 16%). Ukupan iznos kredita u CHF valuti od 403 miliona KM iznosi 4% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁹ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli.

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)									INDEKS	
	31.12.2009.			31.12.2010.			30.09.2011.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	10.260.601	81,5	205.228	10.477.329	80,3	209.555	11.020.457	81,0	220.392	102	105
B	1.804.767	14,4	136.973	1.645.750	12,6	132.048	1.449.818	10,7	120.919	91	88
C	307.892	2,5	72.970	471.505	3,6	113.962	577.522	4,2	142.870	153	122
D	206.201	1,6	115.703	455.303	3,5	258.297	561.102	4,1	316.810	221	123
E	3.854	0,0	3.847	3.851	0,0	3.851	4.273	0,0	4.273	100	111
Rizična ak. (A-E)	12.583.315	100,0	534.721	13.053.738	100,0	717.713	13.613.172	100,0	805.264	104	104
Klasifikovana (B-E)	2.322.714	18,5	349.493	2.576.409	19,7	508.158	2.592.715	19,0	584.861	111	101
Nekvalitetna (C-E)	517.947	4,1	119.550	930.659	7,1	376.110	1.142.897	8,4	463.942	180	123
Nerizična akt.²⁰	5.405.364			5.035.264			4.892.714			93	97
UKUPNO (rizična i nerizična)	17.988.679			18.089.002			18.505.886			101	102
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
Otpisana aktiva	505.632	89,7		622.990	89,6		680.843	89,7		123	109
Susp. kamata	57.957	10,3		72.251	10,4		78.517	10,3		125	109
UKUPNO	563.589	100,0		695.241	100,0		759.360	100,0		123	109

¹⁹ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²⁰ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22. stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 13,6 milijardi KM i sa 30. 09. 2011. godine veća je za 4% ili 559 miliona KM. Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM i manje su za 3% ili 142 miliona KM u odnosu na kraj 2010. godine.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da je u tri kvartala 2011. godine negativni trend pada kvaliteta aktive i njenog „kvarenja“ iz prethodne godine znatno ublažen, smanjena je aktiva s posebnom napomenom (B kategorija), nekvalitetna je neznatno povećana, a znatno je smanjen i otpis u vanbilansnu evidenciju. Treba istaći da najveći uticaj na pokazatelje ukupnog sistema i dalje ima jedna velika banka, koja je u prethodnoj godini intenzivirala „čišćenje“ kreditnog portfolija, što je imalo za rezultat znatno lošije pokazatelje kvaliteta aktive i ove banke i ukupnog bankarskog sistema. Dok je učešće kreditnog portfolija te banke sa 30. 09. 2011. godine iznosilo 15,2%, učešće njene klasifikovane i nekvalitetne aktive iznosilo je 34% i 60%, a od ostvarenog porasta loših- nekvalitetnih kredita (207 miliona KM) najveći dio se upravo odnosi na tu banku (167 miliona KM ili 81%). Kod ostalih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno pet banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a samo jedna banka (u privremenoj upravi) ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva (B-E) je veća za 1% u odnosu na prethodnu godinu, B kategorija je smanjena za 12% ili 196 miliona KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za 23% ili 212 miliona KM. Za devet mjeseci 2011. godine izvršen je otpis aktive i kamate (isknjiženje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 124 miliona KM (u 2010. godini otpis je iznosio 218 miliona KM). Dok su u 2010. godini zbog slabe naplate i povećanja kašnjenja dospjelih potraživanja, banke morale izvršiti reklasifikaciju i značajan iznos kredita pomjeriti iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu (za devet mjeseci 2010. godine nekvalitetna aktiva povećana je za visokih 60% ili 310 miliona KM, odnosno u 2010. godini za 80% ili 413 miliona KM), što je uzrokovalo visok rast troškova rezervi za kreditne gubitke i značajno negativno uticalo na finansijski rezultat banaka u 2010. godini, za devet mjeseci 2011. godine, zbog manjeg rasta nekvalitetne aktive, zabilježen je pad troškova rezervi za kreditne gubitke, što se pozitivno reflektuje na finansijski rezultat bankarskog sistema.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 09. 2011. godine iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,1 milijardu KM (31. 12. 2010. godine: 2,6 milijardi KM i 931 milion KM).

Kao rezultat navedenog, indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivu su neznatno promijenjeni u odnosu na kraj 2010. godine. Koeficijent klasifikovane i rizične aktive je zbog rasta rizične (4%) poboljšan za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2010. godine i iznosi 19,0%.

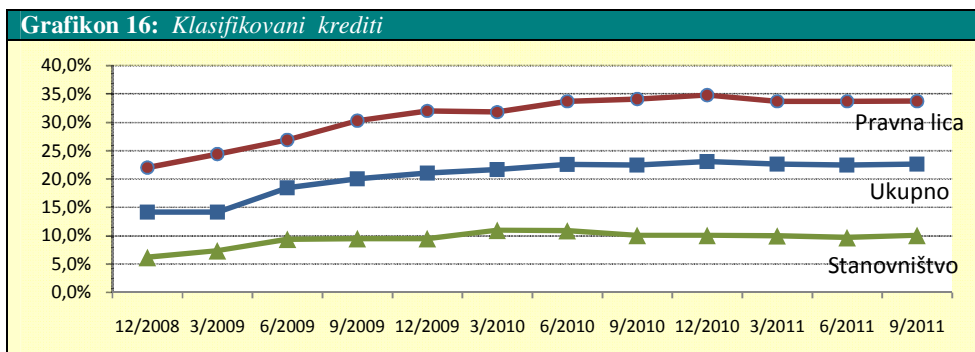
Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 30. 09. 2011. godine ovaj koeficijent je pogoršan i iznosio je 8,4% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2010. godine je veći za 1,3 procentna poena. Ako se uzme u obzir i E kategorija (otpisani plasmani) navedeni koeficijent je znatno veći i iznosi 13,2% (kod nekih banaka do tri puta veći zbog značajnog otpisa). Međutim, isti treba uzeti s dozom rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije u rizičnoj aktivu iznosi 10,7%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i pravovremeno formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod uticajem krize povećava kašnjenje u naplati dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita datim pravnim licima.

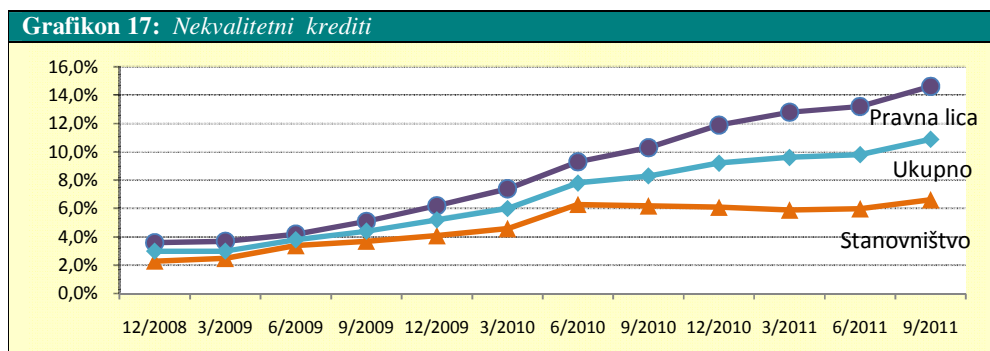
Tabela 20: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)												INDEKS 12/6
	31.12.2010.						30.09.2011.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
štkvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štkvo	%	lica	%	Iznos	Učešće		
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.257.408	89,95	3.422.650	65,21	7.680.058	76,94	4.336.205	89,91	3.633.163	66,27	7.969.368	77,34	104
B	185.851	3,93	1.201.981	22,94	1.387.832	13,90	166.544	3,45	1.047.696	19,11	1.214.240	11,78	87
C	125.114	2,65	336.038	6,36	461.152	4,62	137.166	2,85	429.598	7,84	566.764	5,50	123
D	164.826	3,47	288.042	5,49	452.868	4,54	182.617	3,79	371.812	6,78	554.429	5,38	122
E	1	0,00	0	0,00	1	0,00	168	0,00	0	0,00	168	0,00	0
UKUPNO	4.733.200	100,0	5.248.711	100,0	9.981.911	100,00	4.822.700	100,0	5.482.269	100,0	10.304.969	100,00	103
Klas. kred. B-E	475.792	10,05	1.826.061	34,79	2.301.853	23,06	486.495	10,08	1.849.106	33,73	2.335.601	22,66	101
Nekv. kred C-E	289.941	6,13	624.080	11,89	914.021	9,16	319.951	6,63	801.410	14,62	1.121.361	10,88	123
		47,42		52,58		100,00		46,80		53,20		100,00	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		20,67		79,33		100,00		20,83		79,17		100,00	
Nekvalitetna C-E		31,72		68,28		100,00		28,53		71,47		100,00	
Kategorija B		13,39		86,61		100,00		13,72		86,28		100,00	

Indikatori kvaliteta aktive su pogoršani u prva tri kvartala 2011. godine, posebno učešće nekvalitetnih kredita, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 23% ili 207 miliona KM (samo u trećem kvartalu 111 mil. KM) i to pravnih lica za 177 miliona KM ili 28% i stanovništva za 30 miliona ili 10%, a što je dovelo do porasta učešća nekvalitetnih kredita sa 9,16% na 10,88%, te negativno uticalo na ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfolija. Međutim, ponovo treba istaći ogroman uticaj pokazatelja jedne banke na ukupan bankarski sistem, posebno na pokazatelj rasta i učešća nekvalitetnih kredita, jer ako se ista isključi, može se zaključiti da je navedeni pokazatelj u odnosu na 31. 12. 2010. godine neznatno povećan (sa 4,87% na 5,11%).

Sa 30. 09. 2011. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,5 milijardi KM, 1,8 milijardi KM ili 33,73% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2010. godine 1,8 milijardi ili 34,79%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,8 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 486 miliona KM ili 10,08% (na kraju 2010. godine 476 miliona KM ili 10,05%).

Od kredita plasiranih pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 801 milion KM ili 14,62% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31. 12. 2010. godine iznosili su 624 miliona KM ili 11,89%). Za sektor stanovništva isti iznose 320 miliona KM ili 6,63% (31.12.2010. godine 290 miliona KM ili 6,13%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jemce, odnosno žirante. FBA je od 31.12.2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 30. 09. 2011. godine 3.493 jemca su ukupno otplatili 13 miliona KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 85 miliona KM (3.022 kreditne partije), što je za 11% manje u odnosu na iznos otplate na teret jemaca sa 31. 12. 2010. godine (15 miliona KM otplatili su 3.767 jemaca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 101 milion KM-3.192 kreditne partije). Stanje preostalog duga iznosi 59 miliona KM (31. 12. 2010.: 63 miliona KM). Iz navedenih podataka može se zaključiti da se za devet mjeseci 2011. godine smanjio iznos kredita koje otplaćuju jemci, stanje preostalog duga, kao i iznos otplate na teret jemaca, na što je najviše uticalo vraćanje iznosa otplate kredita od cca 16 mil. KM na glavnog dužnika. Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,57% i 0,28%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica²¹

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimulisanje banaka na “oživljavanje” kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim licima da prevaziđu situaciju u kojoj su se našli zbog uticaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih lica zbog gubitka posla, kašnjenja plate, smanjenja plata i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj odluci, banke u Federaciji BiH su za tri kvartala 2011. godine, od ukupno primljenih 367 zahtjeva za reprogram kreditnih obaveza odobrile 340 zahtjeva u ukupnom iznosu od 55 miliona KM ili 93%, što je dvostruko manje u poređenju sa istim periodom 2010. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 53 miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM.

²¹ “Službene novine F BiH”, br.2/10.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke (dalje RKG) po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 463 hiljade KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovom osnovu, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom. Banke su prilikom reprograma kod procjene kreditnog rizika i rezervi za kreditne gubitke postupale krajnje oprezno, uglavnom zadržavajući RKG na istom nivou, čime su izbjegle kratkoročno i privremeno povećanje prihoda, što u suštini predstavlja realan i odgovoran odnos banaka u primjeni odredaba Odluke koje se odnose na ovaj segment.

Reprogramirani krediti za prva tri kvartala 2011.godine u odnosu na ukupne kredite 30. 09. 2011. godine imaju učešće od svega 0,53% (za sektor pravnih lica u odnosu na portfolio pravnih lica ovaj procenat iznosi 0,96%, dok je za sektor stanovništva 0,04%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obaveza rezultat relativno skroman, ako se to upoređuje i s ukupnim kreditnim protfolijem i po sektorima (za pravna i fizička lica).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja finansijske i ekonomske krize i na finansijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekat na dužnike (i fizička i pravna lica), olakšavajući im servisiranje dugova u skladu s njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje promjene Odluke do kraja 2011. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je uticaj krize još uvijek evidentan i da se tek u narednoj godini očekuju pozitivna kretanja i ekonomski oporavak.

U cilju što realnije ocjene kvaliteta aktive treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

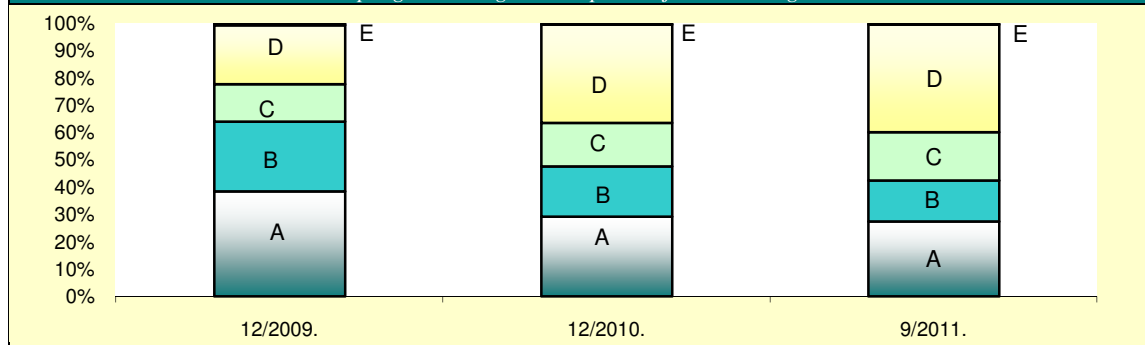
-000 KM-

OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2010.	216.721	16.759	406.269	55.529	622.990	72.288
<i>Promjene u 2011.godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	47.731	5.432	59.381	11.906	107.112	17.338
- naplaćeno u tekućoj godini	20.837	4.739	15.174	5.711	36.011	10.450
- trajni otpis	562	65	12.686	594	13.248	659
Saldo 30.09.2011.godine	243.053	17.387	437.790	61.130	680.843	78.517

Saldo otpisane aktive 30. 09. 2011. godine (681 milion KM) i saldo suspendovane kamate (78 miliona KM) povećani su za 9% u odnosu na 2010. godinu. U trećem kvartalu 2011. godine zabilježen je rast od 5% zbog većeg otpisa i manje naplate u odnosu na prva dva kvartala 2011. godine.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	4/2	6/4			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	205.228	38,4	209.555	29,2	220.392	27,4	102	105
B	136.973	25,6	132.048	18,4	120.919	15,0	96	92
C	72.970	13,7	113.962	15,9	142.870	17,7	156	125
D	115.703	21,6	258.297	36,0	316.810	39,4	223	123
E	3.847	0,7	3.851	0,5	4.273	0,5	100	111
UKUPNO	534.721	100	717.713	100	805.264	100	134	112

Grafikon 18: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2010. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke veće su za 12% ili 87 miliona KM i iznosile su 805 miliona KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive povećane su rezerve za ove najlošije kredite za 23,4%, odnosno sa 376 miliona KM na 464 miliona KM, a najveći rast je zabilježen u trećem kvartalu 13% ili 53 miliona KM. Rezerve za opći kreditni rizik (A kategorija) su povećane za neznatnih 5% ili 11 miliona KM, dok su rezerve za B kategoriju, zbog smanjenja iste za 174 mil. KM, najviše reklasificiranjem u lošije kategorije smanjene za 8% ili 11 mil. KM. Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 4,3% i veći je za 0,4 p.p. u odnosu na prethodnu godinu (3,89%). Međutim, ako se uzme u obzir E kategorija navedeni koeficijent je dvostruko veći i iznosi 9,4%. Sa 30. 09. 2011. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 8,3%, za C kategoriju 24,7%, D kategoriju 56,5% i E 100% (na kraju 2010. godine: B 8%, C 24,2%, D 56,7% i E 100%).

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 23: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ²²			INDEKS	
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	29.191	84.600	79.570	290	94
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	470	375	410	80	109
Upravi banke	2.193	2.239	2.141	102	96
UKUPNO	31.854	87.214	82.121	274	94
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	5.137	22.653	30.063	441	133

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 6%, a potencijalne obaveze povećane za 33%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

²² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH za devet mjeseci 2011. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 41,5 miliona KM, dok je u istom periodu 2010. godine na nivou bankarskog sistema ostvaren značajan gubitak u iznosu od 58,7 miliona KM. Najveći efekat na ostvarenje pozitivnog finansijskog rezultata na nivou bankarskog sistema jeste značajno povećanje dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u istom periodu prošle godine (za cca 61 milion KM), posebno kod dvije najveće banke u sistemu koje su nosioci profitabilnosti, zatim smanjenje visokog gubitka kod jedne banke (za cca 29 miliona KM) koji je u istom periodu prošle godine za 25 miliona KM bio veći od gubitka na nivou sistema, te smanjenje gubitka kod banaka koje su negativno poslovale.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti imao je rast neto kamatnih prihoda i to isključivo zbog pada kamatnih rashoda, zatim rast operativnih prihoda kod gotovo svih banaka u sistemu, kao i smanjenje troškova rezervi za kreditne gubitke kod jednog broja banaka.

Pozitivan finansijski rezultat od 100,1 miliona KM ostvarilo je 13 banaka i isti je više od dva puta veći ili 60 miliona KM nego u istom periodu 2010. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 59 miliona KM iskazan je kod šest banaka i isti je manji za 41% ili 40 milion KM u odnosu na isti period 2010. godine.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 24: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.09.2009.						
Gubitak	-37.396	9	-870	1	-35.809	8
Dobit	58.286	11	629	1	57.657	10
Ukupno	20.890	20	-241	2	21.848	18
30.09.2010.						
Gubitak	-98.836	7	-316	1	-98.520	6
Dobit	40.095	13	817	1	39.278	12
Ukupno	-58.741	20	501	2	-59.242	18
30.09.2011.						
Gubitak	-58.594	6	-	-	-58.594	6
Dobit	100.066	13	597	1	99.469	12
Ukupno	41.472	19	597	1	40.875	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (100 miliona KM) 75,5% se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, a čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 48,8%. U ukupnom gubitku od 59 miliona KM samo na jednu veliku banku u stranom vlasništvu, s učešćem aktive 11,8% u sistemu nalazi se na trećem mjestu, odnosi se 55 miliona KM ili 93,3% (u istom periodu prošle godine gubitak te banke iznosio je 83,7 miliona KM). Analitički podaci pokazuju da ukupno 15 banaka ima znatno bolji finansijski rezultat (za visokih 102 miliona KM), a četiri banke imaju lošiji rezultat (efekat je tri miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod velikih banaka koje su nosioci profitabilnosti, koje su ostvarile znatno veću dobit nego u istom periodu prošle godine.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 676 miliona KM i u odnosu na uporedni period 2010. godine veći je za 9% ili 57 miliona KM. Ukupni nekamatni rashodi iznose 635 miliona KM, sa stopom pada od 6% ili 44 miliona KM, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored blagog rasta prosječnih kredita za 3,8%, rast nekvalitetne aktive, te posljedično i suspendirane kamate, kao i blagi pad prosječne kamatne stope na kredite, uticali su na i dalje prisutan, ali sporiji, trend pada kamatnih prihoda od 1% ili četiri miliona KM. Prihodi od kamata iznose 637 miliona KM sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 103,3% na 94,1%. U strukturi kamatnih prihoda najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima, koji iznose 567 miliona KM ili 83,8% ukupnog prihoda, sa smanjenjem od 3% ili 17 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine, što je rezultat smanjenja prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite za posmatrani period sa 5,96% na 5,58%. Značajan rast od 89% ili devet miliona KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, a njihovo učešće je povećano sa 1,6% na 2,8%.

S druge strane, nastavlja se pozitivan trend pada kamatnih rashoda, koji su imali znatno veću stopu pada (12%) u odnosu na stopu pada kamatnih prihoda (1%). Kamatni rashodi iznose 220 miliona KM, s promjenom učešća u ukupnom prihodu sa 40,2% na 32,5%. U strukturi kamatnih rashoda najznačajnije učešće imaju kamatni rashodi po depozitima koji bilježe pad od 16% ili 33 miliona KM, kao rezultat smanjenja kako prosječnih kamatonosnih depozita za 1,4% tako i kamatnih stopa i na kratkoročne i na dugoročne depozite. Prosječna kamatna stopa na depozite smanjena je sa 1,99% na 1,69%, dok je sa 30. 09. 2009. godine iznosila 2,35%. Nakon značajnog pada kamatnih rashoda po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama u istom periodu prošle godine (43%), što je bila posljedica kako redovnih otplata, tako i, manjim dijelom, prijevremenih, čemu su banke pribjegavale radi smanjivanja troškova usljed visoke likvidnosti, u 2011. godini, isti bilježe rast od 8% ili tri miliona KM, sa neznatno smanjenim učešćem sa 5,3% na 5,2%.

Neto kamatni prihod iznosi 417 miliona KM i u odnosu na isti period prošle godine veći je za 7% ili 26 miliona KM i smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 63,1% na 61,7%.

Operativni prihodi iznose 259 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu porasli su za 13% ili 30 miliona KM, a učešće u strukturi ukupnog prihoda sa 36,9% na 38,3%.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 635 miliona KM i u odnosu na uporedni period manji su za 6% ili 44 miliona KM, prvenstveno kao rezultat smanjenja troškova rezervi za kreditne gubitke. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 109,5% na 93,9%.

Nakon izuzetno visokog rasta u istom periodu 2010. godine u odnosu na isti period 2009. godine (63%), u devet mjeseci 2011. godine troškovi rezervi za kreditne gubitke nominalno i relativno imali su značajan pad od 22% ili 59 miliona KM, iznose 206 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda znatno je smanjeno sa 42,7% na 30,5%. Suprotan trend i kretanje imali su operativni troškovi, s rastom od 3% ili 12,2 miliona KM, od toga su troškovi fiksne aktive sa imali rast od 6% i iznose 119 miliona KM, a troškovi plata i doprinosa rast od 3% i iznose 187 miliona KM (prosječan broj zaposlenih je u ovom periodu 2011. godine manji za 2% u odnosu na isti period 2010.godine).

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 25: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2009.		30.09.2010.		30.09.2011.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	19.974	2,2	10.117	1,2	19.119	2,1	51	189
Kreditni i poslovi lizinga	640.202	70,5	584.168	67,2	567.062	63,2	91	97
Ostali prihodi od kamata	35.607	3,9	46.669	5,3	51.115	5,7	131	110
UKUPNO	695.783	76,6	640.954	73,7	637.296	71,1	92	99
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	138.627	15,3	150.973	17,4	156.605	17,5	109	104
Prihodi iz posl. sa devizama	25.667	2,8	27.097	3,1	34.870	3,9	106	129
Ostali operativni prihodi	48.668	5,3	50.831	5,8	67.911	7,6	104	134
UKUPNO	212.962	23,4	228.901	26,3	259.386	28,9	107	113
UKUPNI PRIHODI (I + II)	908.745	100,0	869.855	100,0	896.682	100,0	96	103

Grafikon 19: Struktura ukupnih prihoda

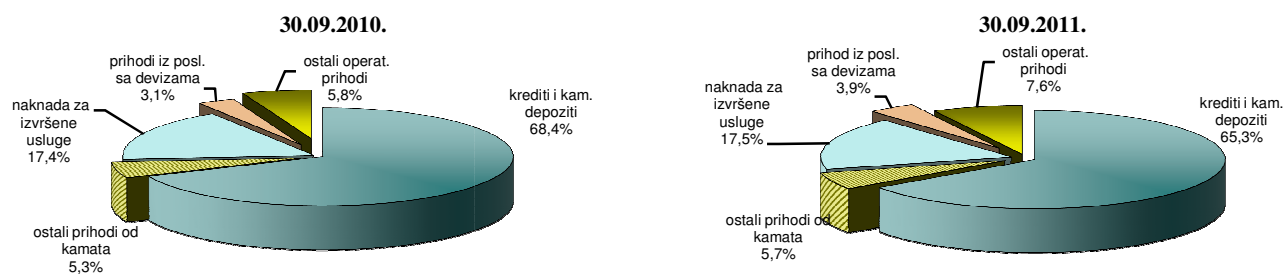
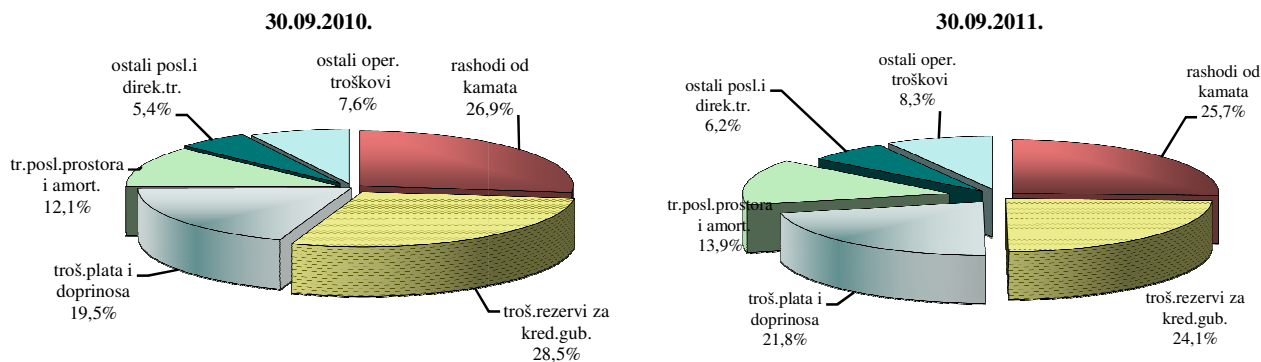

Tabela 26: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2009.		30.09.2010.		30.09.2011.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	229.884	26,0	205.259	22,1	172.150	20,1	89	84
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	57.003	6,4	32.669	3,5	35.184	4,1	57	108
Ostali rashodi od kamata	16.009	1,8	11.614	1,3	12.453	1,5	73	107
UKUPNO	302.896	34,2	249.542	26,9	219.787	25,7	82	88
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	162.847	18,4	264.900	28,5	206.140	24,1	163	78
Troškovi plata i doprinosa	188.083	21,2	181.300	19,5	186.587	21,8	96	103
Troškovi posl.prostora i amortizacija	115.612	13,1	111.980	12,1	118.515	13,9	97	106
Ostali poslovni i direktni troškovi	49.802	5,6	50.400	5,4	53.318	6,2	101	106
Ostali operativni troškovi	66.585	7,5	70.435	7,6	70.843	8,3	106	101
UKUPNO	582.929	65,8	679.015	73,1	635.403	74,3	116	94
UKUPNI RASHODI (I + II)	885.825	100,0	928.557	100,0	855.190	100,0	105	92

Grafikon 20: *Sruktura ukupnih rashoda*

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	30.09.2009.	30.09.2010.	30.09.2011.
Dobit na prosječnu aktivu	0,14	-0,39	0,28
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,26	-3,54	2,39
Dobit na prosječni dionički kapital	1,85	-5,03	3,51
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,59	2,57	2,77
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,41	1,50	1,72
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,00	4,07	4,49
Poslovni i direktni rashodi ²³ /prosječna aktiva	1,40	2,07	1,72
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,44	2,38	2,50
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,85	4,45	4,22

-u %-

KOEFICIJENTI	30.09. 2011.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	0,34%	0,27%	0,28%
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,27%	2,42%	2,39%
Dobit na prosječni dionički kapital	1,75%	3,56%	3,51%
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,86%	2,78%	2,77%
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,90%	1,71%	1,72%
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,76%	4,49%	4,49%
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	0,43%	1,74%	1,72%
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,99%	2,48%	2,50%
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,41%	4,22%	4,22%

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema znatno bolja, ostvarenje dobiti u odnosu na isti period prethodne godine kada je na nivou sistema iskazan visoki gubitak, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti pozitivni: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 0,28% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) koji iznosi 3,51% (isti indikatori u istom periodu prošle godine bili su negativni, zbog iskazanog visokog gubitka na nivou sistema od 58,7 miliona KM). Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,49%) je također poboljšanja u odnosu na uporedni period prethodne godine (4,07%), zbog rasta ukupnog prihoda

²³ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

(9%) u odnosu od prosječnu aktivnu koja je neznatno smanjena (2%). Treba istaći i znatno smanjenje poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivni (sa 2,07% na 1,72%), što je posljedica znatnog smanjenja troškova rezervi za kreditne gubitke.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji i dalje ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u FBiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem daljeg kretanja i trenda u kvalitetu aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavisiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. U cilju poboljšanja profitabilnosti, potrebno je da se nastavi trend rasta kreditnih aktivnosti, ne samo da bi banke osigurale rast kamatnih prihoda, nego i zbog njihove osnovne društvene funkcije alociranja prikupljenih finansijskih sredstava u privredne tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznosnog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom.

Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01.07.2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁴ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove bez obzira na kojoj teritoriji posluju, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁵.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2009. godine, juni, septembar i decembar 2010. godine, te juni i septembar 2011. godine.

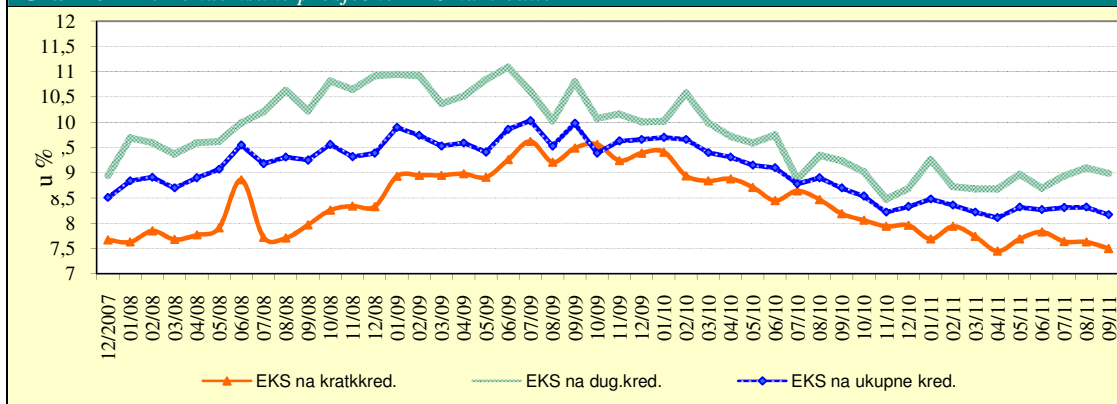
²⁴ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁵ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 29 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	31.12.2009.		30.06.2010.		30.09.2010.		31.12.2010		30.06.2011.		30.09.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	6	7	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	8,55	9,39	7,9	8,45	7,7	8,19	7,51	7,96	7,24	7,83	6,93	7,50
1.1. Privredi	8,51	9,27	7,86	8,34	7,69	8,08	7,47	7,82	7,19	7,68	6,87	7,34
1.2. Stanovništvu	9,51	12,9	8,97	12,28	8,42	12,57	8,67	12,65	8,74	12,64	8,38	12,07
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	9,16	10,00	8,89	9,75	7,75	9,24	7,91	8,69	7,76	8,70	8,05	8,99
2.1. Privredi	8,46	9,15	8,4	8,9	8,07	8,45	7,34	7,82	7,17	7,67	7,54	8,08
2.2. Stanovništvu	10,21	11,32	9,35	10,56	7,48	9,93	8,79	10,05	8,16	9,39	8,46	9,71
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	8,82	9,66	8,40	9,10	7,73	8,70	7,72	8,33	7,50	8,27	7,43	8,17
3.1. Privredi	8,50	9,23	8,04	8,53	7,81	8,19	7,42	7,82	7,68	7,18	7,06	7,54
3.2. Stanovništvu	10,17	11,42	9,34	10,64	7,53	10,05	8,78	10,18	9,54	8,19	8,46	9,85

Grafikon 21: Ponderisane prosječne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite u prva tri kvartala 2011. godine ima blagi trend pada. U odnosu na nivo iz decembra 2010. godine od 8,33%, ista bilježi kontinuirano smanjenje, sa umjerenim povećanjima u januaru (0,16 procentnih poena), maju (0,21 procentni poen), julu (0,04 procentna poena) te augustu (0,01 procentni poen) i u septembru 2011. godine iznosi 8,17%.

Tokom prvih devet mjeseci 2011. godine veće oscilacije bilježe ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite i to unutar 0,58 procentnih poena, nego na kratkoročne koje su se kretale unutar 0,51 procentnog poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u septembru 2011. godine iznosila je 7,50%, što je za 0,46 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2010. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u septembru 2011. godine iznosila 8,99%, što je u odnosu na decembar 2010. godine više za 0,3 procentna poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu²⁶, u posmatranom periodu 2011. godine imale su zabilježile lagani pad, uz prisutne blaže oscilacije.

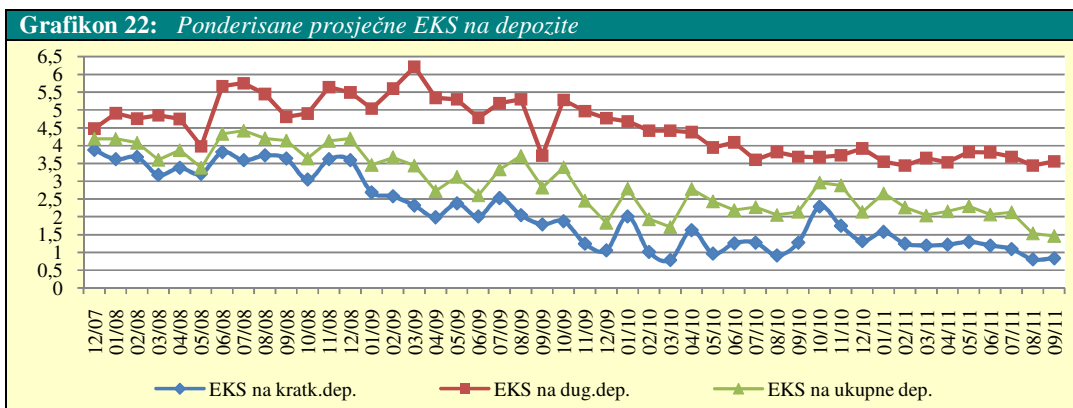
²⁶ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 7,82% iz decembra 2010. godine na nivo od 7,54% u septembru 2011.godine. Kod dugoročnih kredita privredi, ista je oscilirala unutar 0,78 procentna poena i u odnosu na decembar 2010. godine veća je za 0,26 procentnih poena i iznosi 8,08%, dok je kod kratkoročnih oscilirala unutar 0,53 procentna poena, te bilježi pad od 0,48 procentnih poena u odnosu na decembar 2010. godine i iznosi 7,34%.

Ukupna EKS na kredite plasirane stanovništvu u prvih devet mjeseci 2011. godine imala je trend pada, odnosno smanjena je sa 10,18% na 9,85%. EKS na dugoročne kredite sa decembarskog nivoa 2010. godine od 10,05% smanjena je u septembru 2011. godine na nivo od 9,71%. Kod kratkoročnih kredita EKS je u septembru iznosila 12,07%, što je za 0,58 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2010. godine, uz prisutne oscilacije od 1,56 procentna poena tokom prvih devet mjeseci 2011. godine.

Ponderisane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

OPIS	31.12.2009.		30.06.2010.		30.09.2010.		31.12.2010.		30.06.2011.		30.09.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,06	1,06	1,26	1,26	1,28	1,28	1,31	1,32	1,21	1,20	0,94	0,94
1.1. do tri mjeseca	0,72	0,72	0,39	0,39	0,69	0,69	0,97	0,97	1,01	1,01	0,78	0,78
1.2. do jedne godine	2,90	2,91	3,25	3,26	2,59	2,6	2,61	2,63	2,53	2,51	2,40	2,41
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,75	4,77	4,08	4,09	3,65	3,69	3,89	3,92	3,78	3,81	3,54	3,56
2.1. do tri godine	4,72	4,74	3,86	3,87	3,44	3,47	3,78	3,80	3,64	3,65	3,44	3,45
2.2. preko tri godine	5,12	5,13	5,45	5,47	4,58	4,64	4,48	4,57	4,52	4,61	3,90	3,96
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	1,82	1,83	2,19	2,19	2,13	2,14	2,13	2,14	2,05	2,06	1,46	1,46

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2010. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u septembru 2011. godine smanjena je za 0,68 procentnih poena (sa 2,14% na 1,46%). Ponderisana EKS na kratkoročne depozite imala je blagi trend pada i u septembru je iznosila 0,94% (decembar 2010. 1,32%). Ponderisana EKS na dugoročne depozite u odnosu na decembar 2010. godine bilježi pad od 0,36 procentnih poena, i u septembru 2011. godine iznosi 3,56%.

Banke su u septembru 2011. godine plaćale privredi dosta nižu prosječnu EKS na depozite (0,73%) nego stanovništvu (2,96%). U odnosu na decembar 2010. godine, EKS na depozite privrede smanjena je za značajnih 1,82 procentna poena (sa 2,55% na 0,73%), dok je kod stanovništva stopa na približno istom nivou (2,94%). Značajan pad prosječne EKS na depozite privrede je po osnovu povećanja kratkoročnih depozita privrede, i to do tri mjeseci, a ovi depoziti nose znatno niže kamatne stope.

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 31 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	30.09.2009.		31.12.2009.		30.09.2010.		31.12.2010.		30.09.2011.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,71	8,72	8,96	8,96	8,78	8,78	8,29	8,29	8,89	9,02
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,42	0,42	0,41	0,41	0,23	0,23	0,22	0,22	0,22	0,22

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za ukupan sistem u septembru 2011. godine iznosila je 9,02% (povećanje za 0,73 procentna poena u odnosu na decembar 2010. godine), a na depozite po viđenju 0,21% , što je manje za 0,01 procentni poen u odnosu na decembar 2010. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uslovima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaći da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su

poboljšani, sa tendencijom blagog pogoršanja u 2010. godini i tokom 2011. godine, što je posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovu blagog povećanja kreditnih aktivnosti, investicija u vrijednosne papire, plaćanja kreditnih obaveza, pada kvaliteta aktive zbog rasta nenaplativih potraživanja, prije svega povećanja nekvalitetne aktive, kao i prijevremenog povrata dugoročnih depozita kod jedne banke tokom 2010. godine, što je imalo uticaja na pogoršanje ročne usklađenosti dospijea stavki aktive i obaveza. Ostaje konstatacija i ocjena da je likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize u svijetu, koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih evropskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu finansijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Takođe treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, negativne posljedice reflektiraju se na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, a to dovodi do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 09. 2011. godine i dalje, uz blago povećanje, najveće učešće od 74,7% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove²⁷) s učešćem od 10,2%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost dospijea stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, a nakon dužeg perioda poboljšanja, tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, a u 2011. godini negativan trend je zaustavljen i ročna struktura je neznatno poboljšana.

²⁷ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

Tabela 32: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po videnju	4.490.845	40,7	5.054.335	45,0	5.011.801	44,0	113	99
Do 3 mjeseca	322.763	2,9	344.926	3,1	392.509	3,4	107	114
Do 1 godine	833.089	7,5	1.085.115	9,6	722.974	6,4	130	67
1. Ukupno kratkoročni	5.646.697	51,1	6.484.376	57,7	6.127.284	53,8	115	94
Do 3 godine	3.292.619	29,8	2.832.507	25,2	3.218.688	28,2	86	114
Preko 3 godine	2.106.552	19,1	1.915.947	17,1	2.046.544	18,0	91	107
2. Ukupno dugoročni	5.399.171	48,9	4.748.454	42,3	5.265.232	46,2	88	111
UKUPNO (1 + 2)	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.392.516	100,0	102	101

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 53,8% i dugoročnih 46,2%. U odnosu na kraj 2010. godine evidentno je blago poboljšanje ročnosti zbog smanjenja učešća kratkoročnih depozita za 3,9 procentnih poena i za isto povećanje dugoročnih depozita.

Navedene promjene u ročnoj strukturi rezultat su smanjenja kratkoročnih depozita u 2011. godini za 6% ili 357 miliona KM i istovremeno povećanja dugoročnih depozita za 11% ili 517 miliona KM. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 51,6% na 52,2% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 27,4% na 25,3%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 65,6% imaju depoziti stanovništva, uz napomenu da je zbog sporijeg porasta ovih depozita od ukupnih depozita do tri godine došlo do blagog smanjenja učešća za 1,5 procentnih poena, dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 58% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2010. godine 60,9%).

Međutim, za analizu likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer odražava stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

Tabela 33: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po videnju (do 7 dana)	4.597.259	41,7	5.377.075	47,9	5.185.327	45,5	117	96
7- 90 dana	819.715	7,4	776.732	6,9	795.409	7,0	95	102
91 dan do jedne godine	2.654.201	24,0	2.240.255	19,9	2.360.641	20,7	84	105
1. Ukupno kratkoročni	8.071.175	73,1	8.394.062	74,7	8.341.377	73,2	104	99
Do 5 godina	2.427.463	22,0	2.214.874	19,7	2.464.967	21,6	91	111
Preko 5 godina	547.230	5,0	623.894	5,6	586.172	5,1	114	94
2. Ukupno dugoročni	2.974.693	26,9	2.838.768	25,3	3.051.139	26,8	95	107
UKUPNO (1 + 2)	11.045.868	100,0	11.232.830	100,0	11.392.516	100,0	102	101

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 73,2%. Ipak, u posmatranom periodu 2011. godine došlo je do blagih pozitivnih kretanja, kratkoročni depoziti su imali pad od 1% ili 53 miliona KM, što je rezultiralo i smanjenjem njihovog učešća za 1,5 procentnih poena, dok su dugoročni depoziti povećani za 7% ili 212 miliona KM, a učešće sa 25,3% na 26,8%. Međutim, ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do 5 godina (81% dugoročnih depozita i 21,6% ukupnih depozita). Ako se uporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, jasno je da je cca 2,2 milijarde dugoročno ugovorenih depozita sa 30.09.2011. godine imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 34: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2009.		31.12.2010.		30.09.2011.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	354.200	3,6	567.182	5,7	640.794	6,2	160	113
Kratkoročni krediti	2.159.008	22,0	2.129.184	21,3	2.250.108	21,8	99	106
Dugoročni krediti	7.283.592	74,4	7.285.545	73,0	7.414.067	72,0	100	102
UKUPNO KREDITI	9.796.800	100,0	9.981.911	100,0	10.304.969	100,0	102	103

U posmatranom periodu 2011. godine dugoročni krediti su povećani za 2% ili 129 miliona KM, kratkoročni krediti bilježe porast od 6% ili 121 milion KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 13% ili 74 miliona KM, od čega se najveći iznos od 59 miliona KM odnosi na privatna preduzeća. U strukturi dospjelih potraživanja 77% su od privatnih preduzeća, 18% od stanovništva i 5% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 88,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 55%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 67,5% što je za 1,3 procentna poena više u odnosu na kraj 2010. godine, zbog blagog rasta kredita od 3% ili 323 miliona KM. Novčana sredstva su smanjena za 6% ili 282 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2010. godine, smanjeno je sa 29,5% na 27,3%.

Banke su u 2011. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obavezne rezerve je od 11.10.2008. godine, u cilju obezbjeđenja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Takođe, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obavezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovu ugovora zaključenih poslije 01.11.2008. godine, ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 01. 01. 2009. godine uvedena je diferencirana stopa obavezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne), od 01.05. 2009. godine stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%, a od 01.02.2011. godine stopa na kratkoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 10%. Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01.10.2008. godine u BiH. S druge strane,

primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 35: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁸ / ukupna aktiva	31,9	30,2	28,5
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	54,2	50,8	48,5
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	66,9	68,1	67,5
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁹	76,4	79,0	80,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁰	75,0	77,6	79,6

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tabela 36: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.789.107	3.887.490	3.719.202	103	96
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.341.965	3.585.319	3.498.737	107	98
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.431.143	6.128.941	6.084.404	113	99
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.086.229	1.225.788	1.216.881	113	99
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	543.114	612.894	608.440	113	99
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.702.878	2.661.702	2.502.321	98	94
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.798.851	2.972.425	2.890.297	106	97

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³¹.

²⁸ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁰ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³¹ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07 i 6/08) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Tabela 37: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.719.878	5.674.836	5.612.631	99	99
2. iznos finansijskih obaveza	5.070.291	5.816.147	5.583.660	115	96
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	649.587	- 141.311	28.971	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	112,8%	97,6%	100,5%		
b) Propisani minimum %	85,0 %	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,8 %	12,6%	15,5%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.479.395	6.408.275	6.481.928	99	101
2. iznos finansijskih obaveza	5.745.023	6.450.887	6.226.980	112	97
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	734.372	- 42.612	254.948	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	112,8 %	99,3%	104,1%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,8%	19,3%	24,1%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.469.752	7.343.882	7.415.279	98	101
2. iznos finansijskih obaveza	6.956.965	7.509.597	7.084.618	108	94
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	512.787	- 165.715	330.661	N/a	N/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,4%	97,8%	104,7%		
b) Propisani minimum %	75,0 %	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,4%	22,8%	29,7%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 09. 2011. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite. Međutim, zabrinjava činjenica pogoršanja ročne usklađenosti s obzirom na znatno niže procenete ostvarenja viška iznad propisanog minimuma, odnosno, sa 31. 12. 2010. godine, prvi put u posljednje dvije godine iznos finansijskih obaveza bio je veći od iznosa finansijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, na što je značajan uticaj imao prijevremeni povrat dugoročnih depozita kod jedne banke prema „majci“ (samo u četvrtom kvartalu 2010. godine cca 219 miliona KM). I tokom prvog kvartala 2011. godine iznos finansijskih obaveza u sva tri vremenska intervala do 180 dana bio je veći od iznosa finansijske aktive, dok je u drugom kvartalu došlo do blagog poboljšanja i finansijska aktiva je u intervalu do 180 dana nešto veća od finansijskih obaveza, najvećim dijelom kao posljedica povećanja stavke kredita i vrijednosnih papira koji se drže do dospijeca prikazanih u vremenskom intervalu do 180 dana, uz istovremeno smanjenje stavki finansijskih obaveza, najvećim dijelom obaveza po uzetim kreditima. Tek je u trećem kvartalu (osmi i deveti mjesec) finansijska aktiva bila nešto veća u sva tri vremenska intervala do 180 dana, najvećim dijelom kao rezultat povećanja novčanih sredstava i plasmana bankama, dok su finansijske obaveze do 180 dana zadržane na približno istom nivou. Takođe, posmatrano prema preostalom dospijecu, prisutan je negativan trend povećanja učešća depozita sa dospijecom do sedam dana zbog izraženog porasta ovih depozita tokom 2010. godine od cca 17%, što je bio deset puta veći rast od porasta ukupnih depozita od 1,7%, što je rezultiralo i povećanjem njihovog učešća sa cca 42% na cca 48% u ukupnim depozitima na kraju 2010.godine, sa 30. 09. 2011. godine njihovo učešće je nešto smanjeno i iznosilo je 45,5%, a u skladu s propisanim limitima za ročnu usklađenost, jednim dijelom ovim sredstvima finansiraju se plasmani s dužim rokovima dospijeca.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti da su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine zaustavljena, da je tokom 2009.godine došlo do trenda poboljšanja, a u

2010. godini do blagog pogoršanja nastavljenog i u 2011. godini, tako da se likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje ocjenjuje na zadovoljavajućem nivou. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog usporenijeg priliva depozita i pogoršavanja ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, slabiji je priliv likvidnih sredstava, zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.³³

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 09. 2011. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 15,1% ili 2,3 milijarde KM (na kraju 2010. godine 14,8% ili 2,2 milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 52,5% ili 8,0 milijardi KM (na kraju 2010. godine 53,6% ili 8,1 milijarda KM).

³² "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³³ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁴ i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 38: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)

Opis	31.12.2010.				30.09.2011.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.195	14,6	1.637	18,0	1.161	14,4	1.653	18,5	94	101
2. Krediti	72	0,9	104	1,1	67	0,8	90	1,0	82	87
3. Krediti s val. klauzulom	6.508	79,6	6.868	75,5	6.362	78,7	6.667	74,3	99	97
4. Ostalo	401	4,9	489	5,4	491	6,1	559	6,2	122	114
Ukupno (1+2+3+4)	8.176	100,0	9.098	100,0	8.081	100,0	8.969	100,0	99	99
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.552	71,6	6.424	74,1	5.566	71,9	6.408	74,3	100	100
2. Uzeti krediti	1.328	17,1	1.363	15,7	1.264	16,3	1.293	15,0	98	95
3. Dep. i kred. s val. klauz.	584	7,5	584	6,8	621	8,0	621	7,2	102	106
4. ostalo	288	3,8	296	3,4	290	3,8	303	3,5	107	102
Ukupno (1+2+3+4)	7.752	100,0	8.667	100,0	7.741	100,0	8.625	100,0	100	100
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	26		28		32		32			
2. Pasiva	435		438		179		180			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	16		21		193		196			
%	1,0%		1,3%		12,1%		12,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	29,0%		28,7%		17,9%		17,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktiv³⁵ dominantno je učešće EURO od 74,7%, što je nešto više od učešća 31. 12. 2010. (74,8%), uz isti nominalni iznos od 1,7 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama je neznatno povećano sa 88,7% na 89,0%, uz blagi pad nominalnog iznosa sa 7,2 na 7,1 milijardu KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit³⁶) i obaveza, koji je posebno značajan u aktiv³⁶ (74,3% ili 6,7 milijardi KM) i nešto niži u odnosu na 31. 12. 2010. godine (75,5% ili 6,9 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25,7% ili 2,3 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 19,2% ili 1,7 milijardi KM i ostale valute 6,5% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2010. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,9 milijardi KM su imali učešće od 75,5%, a ostale stavke u EURO 18,3% ili 1,7 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (9,6 milijardi KM) 69,5% je ugovoreno sa valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (95,4%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,6 milijardi KM) najveće učešće od 82,6% ili 7,1 milijardu KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 7,2% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2010.

³⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

³⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁶ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit³⁶) i obaveza sa valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

godine učešće obaveza u EURO bilo je 82,7% ili 7,2 milijarde KM, a indeksiranih obaveza 6,8% ili, takođe, 0,6 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku tokom protekla tri kvartala 2011. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30. 09. 2011. godine dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju šest banaka. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 12,3% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je 17,7 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 12,1% što je za 17,9 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje negativnih efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i na lica mjesta sa težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- unaprijeđivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog

poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka.

- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora;
- posebno ubrzati rješavanje neriješenih pitanja sa Vladom F BiH, a u vezi Privremene uprave u Hercegovačkoj banci d.d. Mostar, vezano za terminale Dretelj.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerilaca i žiranata, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpuno posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.- 35 - 2/11.

Sarajevo, 05.12.2011. god.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izvještaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.09.2011.godine

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
4	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	MICHAEL VOGT
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
7	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
8	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	OGNJEN SAMARDŽIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo Put zivota 2.	033/564-000, fax: 564-050	Privr.upravitelj - Stjepan Jovičić - 05.10.2010.
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZEMINA GOLO
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	Privremeni direktor - Ozcan Asanoglu
17	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
18	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
19	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
20	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo Fra Anđela Zvzdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

PRILOG 2

BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNI PODBILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.782.301	4.443.614	4.161.321
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	490.171	452.188	408.868
1b	Kamatonski računi depozita	4.292.130	3.991.426	3.752.453
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	12.884	233.178	285.374
3.	Plasmani drugim bankama	111.019	145.007	278.418
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	9.796.800	9.981.911	10.304.969
4a	Kreditni	9.442.455	9.414.597	9.664.052
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	145	132	123
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	354.200	567.182	640.794
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	106.273	142.074	175.700
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.157	521.625	506.515
7.	Ostale nekretnine	25.753	31.139	37.482
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	42.693	44.753	42.007
9.	Ostala aktiva	336.287	193.609	206.488
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	480.807	661.213	742.914
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	458.803	635.792	716.029
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	22.004	25.421	26.885
11.	UKUPNA AKTIVA	15.236.360	15.075.697	15.255.360
	O B A V E Z E	0	0	0
12.	Depoziti	11.045.868	11.232.830	11.392.516
12a	Kamatonski depoziti	10.180.008	10.134.101	10.365.208
12b	Nekamatonski depoziti	865.860	1.098.729	1.027.308
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	2.744	1.723	1.826
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	2.744	1.723	1.826
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	7.000	2.000
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.771.978	1.403.451	1.344.522
16a	sa preostalim rokom dospijea do jedne godine	678.608	381.305	374.281
16b	sa preostalim rokom dospijea preko jedne godine	1.093.370	1.022.146	970.241
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	250.483	226.847	208.560
18.	Ostale obaveze	484.500	507.221	556.754
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.558.662	13.379.072	13.506.178
	K A P I T A L	0	0	0
20.	Trajne prioritetne dionice	25.028	25.028	26.059
21.	Obične dionice	1.145.627	1.148.269	1.167.513
22.	Emisiona ažia	143.725	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	135.305	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	358.480	489.557	377.157
24.	Kursne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	4.838	-102.714	41.968
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.677.698	1.696.625	1.749.182
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.236.360	15.075.697	15.255.360
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	622.094	659.059	
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.859.732	15.734.756	15.764.546

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u ' 000 KM

	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.
Državne banke	35.275	47.148	51.147
Privatne banke	4.325.928	4.926.361	5.209.168
UKUPNO	4.361.203	4.973.509	5.260.315

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.09.2011. godine

- AKTIVNI BILANS -

u '000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.891.584	331.923	24.810	1.638	153	2.250.108
2.	Dugoročni krediti	6.010.558	809.279	382.706	211.513	11	7.414.067
3.	Ostali plasmani	452.810	244	85	797	2	453.938
4.	Obračunata kamata	39.827	11.251	13	2	3	51.096
5.	Dospjela potraživanja	67.006	72.964	159.171	341.278	4	640.423
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	220	74	77	0		371
7.	Ostala aktiva	5.168.998	9.109	3.925	2.390	3.849	5.188.271
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	13.631.003	1.234.844	570.787	557.618	4.022	15.998.274
	a) Plative garancije	356.052	60.387	1.177	231		417.847
9.	b) Činidbene garancije	495.223	104.388	489	1.602		601.702
10.	Nepokriveni akreditivi	55.473	7.048				62.521
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.360.550	41.117	5.069	1.535	251	1.408.522
12.	Ostale potencijalne obaveze	14.870	2.034		116		17.020
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	2.282.168	214.974	6.735	3.484	251	2.507.612
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	15.913.171	1.449.818	577.522	561.102	4.273	18.505.886
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	220.392	120.919	142.870	316.810	4.273	805.264
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	220.084	120.919	142.870	316.810	4.258	804.941
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-308	0	0	0	-15	-323

BILANS USPJEHA

u '000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 30.09. 2010.		OSTVARENO 30.09.2011.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	640.954	103%	637.296	94%	99
Kamatni troškovi	249.542	40%	219.787	32%	88
Neto kamatni prihodi	391.412	63%	417.509	62%	107
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	228.901	37%	259.386	38%	113
UKUPNI PRIHOD	620.313	100%	676.895	100%	109
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	264.900	43%	206.140	30%	78
Troškovi plaća i doprinosa	181.300	29%	186.587	28%	103
Troškovi fiksne aktive i režije	111.980	18%	118.515	18%	106
Ostali troškovi	120.835	19%	124.161	18%	103
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	679.015	109%	635.403	94%	94
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	-58.702	-9%	41.492	6%	N/A
Porez na prihod	-39	0%	20	0%	
NETO PRIHOD	-58.663	-9%	41.472	6%	N/A

PRILOG 6

UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNI POBBILANS

'000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.155.790	1.157.918	1.177.932
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	143.725	136.485	136.485
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	78.317	183.807	189.307
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	201.758	228.867	262.724
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	161.562	165.532	175.669
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.753.702	1.885.159	1.954.667
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			0
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	82.324	92.058	250.052
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	52.966	157.933	58.594
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	595	81	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	63.119	63.249	59.665
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	199.004	313.321	368.392
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.554.698	1.571.838	1.586.275
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.829	2.829	3.090
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	205.254	209.612	220.084
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	49.186	52.090	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	184.093	159.056	142.114
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	66.390	66.399	66.400
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	507.752	489.986	431.688
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	16.036	15.938	18.538
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	16.036	15.938	18.538
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.046.414	2.045.886	1.999.425
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVALENATA	11.790.234	11.713.116	12.096.510
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	882.928	942.707	965.932
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	12.673.162	12.655.823	13.062.442
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	16,4%	16,2%	15,3%

PRILOG 7

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2009.	31.12.2010.	30.09.2011.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	51	54	57
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	185	207	225
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	77	75	74
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	600	568	645
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	514	519	525
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	174	178	172
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	68	67	71
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	133	143	170
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	473	474	475
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	111	91	88
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	195	211	189
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	662	501	449
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.669	1.630	1.590
14	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	426	426	430
15	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	152	150	155
16	UNA BANKA dd BIHAĆ	56	-	-
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.389	1.362	1.344
18	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	180	178
19	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	212	222	229
20	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	334	330	334
	UKUPNO	7.656	7.388	7.400